

"PROLETAREC"

je delavski list za
misleče čitatelje

PROLETAREC

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

OFFICIAL ORGAN OF JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

ŠTEV. — NO. 1161

Entered as second-class matter December 6, 1929, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 12. DECEMBERA (DECEMBER 12,) 1929.

Published Weekly at
3639 W. 26th St.

Drugi najstarejši

jugoslovanski
socialistični list

LETO—VOL. XXIV.

KORUMPIRANOST AMERIŠKIH MEST

STO DESET BOMBNIH NAPADOV TEKOM ENEGA LETA V CHICAGU

ZVEZE MED NIŽINSKIMI ORGANIZI- RANIMI "POKLICI" IN OBLASTMI

Obe stari stranki sta stranki korupcije. Socialistična je edina, ki lahko reši ameriška mesta pred poplavom zločinskega vala."

Glaši se nevjetno, ali je resnica: od 1. jan. pa do 5. decembra je bilo v Chicagu 110 bombnih napadov. V slang angleščini imenujejo bombe "pineapples." Poslužujejo se te "bojne metode" političarji, korupni unijski voditelji z "demokratsko-republikansko ideologijo," razne skupine "biznismanov," oziroma njihove organizacije v izpodrivanju "novincev," butlegarji, karteli igralnic, bordelov itd.

Dne 5. dec. je razpočela bomba pred neko veliko stanovanjsko hišo in napravila 50.000 dolarjev škodo. Spodaj je porušila par trgovskih lokalov. Sestajajo ljudi, ki je bilo toliko ranjenih od ometa in št. da so morali rabiti zdravniško pomoč; med temi je eden smrtno nevarno pobit. Enemu je izblilo oko, drugi ostane pohabljen na nogi.

Čemu ta eksplozija? Gotovo proti enemu trgovskemu lokal, ciglar lastnik se morda ni hotel mirno podati izsiljevanju za pristop v "protektivno" organizacijo, ali pa je bil morda na potu konkurenca. Policia "ugiba" to in ono.

Sto deset eksplozij v enem letu — preračunanih bombnih napadov — in vrše se nemoteno naprej. Policia sicer vselej preiskuje, vse zabeleži in zapiske da na razpolago listom. To je vse. Sedanji državni pravduj je pred izvolitvijo obljubil, da bo mesto počistil vseh krukov — a je vse tako kakor prej in listi so že večkrat poročali, da so nekateri njegovi pomožni pravniki v vlogah prosekutorja vse preveč na roko obtožene, ki spadajo v organizirane skupine velezločinev. Telovajstvo v Chicagu se na drobno ne izplača. Taka gotovo vjamejo in ga posljejo v zapor za več let. Zato je poklic ropanja, igralnic, butlegarstva, prostitucije in izsiljevanja močno organiziran. Poseduje velika sredstva, privatne stražnike in dragi plačane odvetnike, katerih "vplivne zvezne" segajo prav v sodne dvorane.

Dokler so bili ropanju izpostavljeni največ revnejši sloji, se gospoda ni zanimala za osebno varnost in protekcijsko ljudi. Ali od kar so postali roparji toliko drzni, da udirajo v stanovanja bogatašev, ustavljajo njihove avtomobile in posegajo po gledaliških blagajnah ter sploh po visokih vstopah, so listi postali pozornnejši in se zelo pritožujejo nad policijo, sodniki in mestno upravo. V volilnih kampanjah pa agitirajo za iste ali pa enako nesposobne in korumpirane ljudi.

Streljanje na čikaških ulicah postaja skoro tako običajno kakor v Albaniji, Makedoniji in Mehiki. Nič ne varen ne podnevu ne počni pred napadi. Vsak dan se izvrši v Chicagu kak tisoč ropon in večjih tatvin — toliko, da listi kribi obsežnosti nimajo prostora, da bi vse omenili, nego si izberejo le "zanimive."

Chicago slovi, da ima sedaj izmed vseh večjih ameriških mest najbolj umazano upravo. Korupcija gnezdi v vseh mestnih in o-

"VSI IMAMO ENAKE PRILOŽNOSTI"

Ko je koncem novembra v Chicagu in drugih mestih proti vzbodu pritisnil mraz, ki je povnjal živo srebro pod ničlo, je morala v Chicagu prisločiti na pomoč brezposelnim, ki so brez doma, tudi policija. Dovolila jim je, da so šli v kleti in druge prostore policijskih postaj, kjer so se poleg po tleh, da prebijajo noč na toplem. Takih revežev je v Chicagu več tisoč, med tem ko je število brezposelnih sedaj že nad dve sto tisoč in še vedno narašča. Nič boljše ni v drugih mestih, v enih celo slabše, ker je industrija v njih že bolj omejila obrat.

ZED. DRŽAVE VČLANJENE V MEDNARODNEM RAZSODIŠČU

L. 1926 je ameriški senat odobril predlog administracije za pristop Zedinjenih držav k mednarodnemu razsodišču, ki ga je neposredno ustanovila liga narodov v precej spremenjeni obliki od prejšnjega, ki smo ga poznali pred vojno, toda je navedel pet rezervacij, predno bi ta dežela mogla postati članica mednarodnega sodišča. Vzelo je skoro tri leta, da so države naredile statut sodišča toliko, da v glavnem izdoljiva senatni opoziciji oziroma njegovim rezervacijam. Predsednik Hoover je dne 7. dec. naložil svojemu zastopniku v Ženevi, da naj podpiše dokument, s katerim se ta dežela priglaša za pristop. Članica pa postane še, ako senat predsednikovo postopanje odobri.

Opozicionaci obljubujejo predsedniku mnogo boja in eni celo zatrjujejo, da bo protokol zoper odklonjen, kakor je bil l. 1926. Hoover in državni tajnik Stimson, naglašata, da je za to deželo potrebno, da pripada mednarodnemu razsodišču in ker so druge dežele pristale v ameriške pogoje glede dočeb, bi bilo vsako nadaljnjo odlašanje pristopa ne samo v škodo Zed. državam nego tudi nevarno svetovnemu miru.

Mussolini hoče darove samo v gotovini

Fašistični besedniki v Rimu spočajo Mussolinijevim oboževalcem med Italijani v inozemstvu, da v bodoči il duece ne bo več sprejemal darov v blagu, nego edino v gotovini. Dosedaj je baje prejel že toliko slik, knjig, kipov in podobnih reči, da bi v njimi lahko napolnil cel muzej. Italija pa rabi denar, ne tako ropotijo, kateri ima sama dovolj.

Sedaj se bo seveda začelo italijansko izseljenstvo kosati, katera skupina bo posilala večje vsote na "očite domovine."

TEŽA ZRAČNE POSTE V OKTOBRU

Meseca oktobra so ameriški aeroplani prevozili 701.625 funtov poštih pošiljatev ali 45.000 funtov več kakor septembra.

MAKSIM LITVINOV, ki je v Sovjetski Uniji poslujoči komesar za zunanjje zadeve namenito bolnega Čičerina. Litvinov je v odgovoru na Stimsonovo noto dejal, da smatra Sovjetsko Unijo ameriško "opozorilo" glede ruske intervencije na Kitajskem za neprijateljki čin.

AMERIŠKE ĆETE MIRE "UPORNIKE" NA HAITIJU VZLIC KELLOGGOVEMU PAKTU

Litvinov ima priliko izdati svarilo Zed. državam

Haiti je otoška zamorska republika pri južnoameriških vodah južnozahodno od Kube. Ima par milijonov prebivalcev. Nad to republiko imajo protekajoči Zedinjenje države. Dasi je Haiti na papirju svobodna, suverena dežela, ne sme storiti ničesar brez odobrenja ameriške vlade. Njeno zgodovino tvori cela vrsta okupacij, morij, revolucij, prehajanja pod oblast sedaj te, sedaj druge dežele. Zedinjene države so si same naložile naloge spraviti Haiti pod svoje nadzorstvo ter jo pred leti okupirale. Dale so ji sicer pred-

sednika in vlado, toda vse oblasti so odgovorne ameriški kontroli. Vsled te okupacije je bilo v ameriškem kongresu že mnogo kritikov, liberalno časopisje je to obsojalo, v republikah Južne Amerike pa ni javno mnenje ameriške kontrole na Haitiju nobenkrat odobravalo. Branilji taklike ameriške vlade so vedno nagašali, da je bila ta dežela prisiljena varovati življenja in imovino tujcev na Haitiju z obroženo silo in ker sama nima moči, da bi ohranila v svojih mejah (Nadaljevanje na 4. strani).

HOOVERJEVA PRIPOROČILA

Kongresu nalagajo mnogo dela

Hooverjeva poslanica, prečitana na 3. decembra kongresu, je vsebovala 32 različnih priporočil in dobrih svetov, naukov ter veliko besed.

Kongres bo imel s priporočili mnogo dela, še več pa razprav.

Med drugim priporoča predsednik.

1. Pristop Zedinjenih držav v mednarodno sodišče.

2. Znižanje davkov v vsoti sto šestdeset milijonov.

3. Olajšave za združevanje železniških kompanij.

4. Povečanje poštih subvencij ameriški trgovski mornarici.

5. Ustanovitev trajne federalne komisije za vodne sile.

6. Reorganiziranje federalne radio komisije.

7. Zgraditev novih federalnih jež.

8. Dovolitev predsedniku, da prenosuje zvezno vlado s kooperacijo in odobrenjem kongresa.

9. Premestitev zadetv prohibicije iz področja zveznega finančnega departmента v delokrog justičnega departmanta.

10. Sprejem odredb za uveljavljanje prohibicije v distriktu Columbia (kjer pijejo suhi mokrski kongresniki, kadarkoli imajo priložnost).

11. Studiranje problema, kako znižati visoke izdatke, ki jih imamo z armado in mornarico.

12. Podpiranje podvetzij za zračne poštne zveze z Južno Ameriko.

13. Izpopolnjenje sistema za uveljavljanje prohibicije.

In še mnogo drugih priporočil, ki se nanašajo na razna zvezna podvetzja, javna dela, transport, banke itd.

Kongres ima torej mnogo dela. Stotisoč brezposelnih delavcev pa bi radi delali, a ni dela. Poslanci se pritožujejo, da ga imajo preveč, in zato jim ni zameriti, če se za problem brezposelnih ne bodo utegnili zanimati, četudi so skoro vsi člani kongresa veliki "delavski prijatelji" (oziroma so bili pred volitvami).

Konvencija newyorskih socialistov

RUSKI DELAVCI ZA SVOJO ARMADO.

Novembra je bilo v tej deželi izdelanih 214.400 avtomobilov vseh vrst, ali približno 55.000 manj kot novembra prejšnje leto. Letos oktobra je bilo izdelanih 394.465. Novembra prodejna je torej silno padla. Nezaposlenost v avtomobilski industriji je velika.

PRODUKCIJA AVTOV SE NIŽA

Novembra je bilo v tej deželi izdelanih 214.400 avtomobilov vseh vrst, ali približno 55.000 manj kot novembra prejšnje leto. Letos oktobra je bilo izdelanih 394.465. Novembra prodejna je torej silno padla. Nezaposlenost v avtomobilski industriji je velika.

RUSKI DELAVCI ZA SVOJO ARMADO.

Dne 6. novembra so poklonili ruski delavci sovjetski armadi 30 vojnih tenkov, ki so bili zgrajeni v sovjetskih tovarnah. Denar zbrane so zbrali delavci v raznih obratih pod vodstvom odbora, ki je vedel kampanjo.

V ČIKAŠKIH JAVNIH BOLAH JE NAD POL MILIJONA UČENCEV.

Od otvoritve šol dne 3. sept. pa do konca oktobra se je vpisalo v čikaške ljudske šole nad pol milijona učencev.

AMERISKI DRUŽINSKI KOLEDAR

Letnik 1930 je sedaj med naročniki. Kdor ga še nima, naj si to res lepo knjigo nabavi čimprej. Naročite jo svojem v Jugoslaviji. Veseli jo bodo, kakor so jo vsi drugi, ki jo čitajo od leta do leta. Bogata, izvirna vsebina. Umetniško ilustrirana. Vezana v platno. Najboljša publikacija te vrste v jugoslovenski književnosti.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

ZAPISNIK KONFERENCE J. S. Z. ZA ZAPADNO PENNSYLVANIJO

Konferenca soc. klubov in društva Izobraževalne akcije JSZ. za zapadno Pennsylvanijo se je vršila 24. novembra 1929 v Canonsburgu, Pa., v dvorani društva "Postojanska Jama" SNPJ. Zborovanje je otvoril tajnik Konference s. Jacob Ambrožič s pismenim nagovorom in otvoril nominacijo kandidatov za predsednika. Predlagan in soglasno izvoljen John Kvartich iz Sygana. Za zapisnikarja izvoljen Louis Britz iz Lawrencea.

Zapisnik prejše konference, ki se je vršila na Syganu, sprejet kot čitan.

Tajnik poroča, da ima v konferenci blagajni \$115.19; vsota je naložena v banki. Prečita poročilo o dohodkih in izdatkih od meseca avgusta. Se vzame na znanje. Nadzorni odbor poroča, da je knjige pregledal in so v redu.

John Terehel, organizator konference, poda obširno poročilo glede prvičnih novembarskih volitev v njegovem okrožju, o težkočah v kampanji, o aktivnosti itd. Poročilo sprejeto.

Poročilo zastopnikov. Zastopnik kluba št. 175, Moon Run, poroča, da se njihov klub veča in postaja aktivnejši.

J. Kvartich, Sygan, pravi, da imajo člani kluba št. 13 važne urade v odborih njihove okolice, in izvaja, da je v tem zapovedano napredovanje organizacij, ker imajo na vodstvu dobre, izvežbane moći. L. Kavčič doda, da klub postane sila v naselbini.

Za klub št. 69, Herminie, poroča Anton Zornik o izidu novembarskih volitev, o stanju klubu in agitaciji. Društvo št. 69 SNPJ. je pridruženo Izobraževalni akciji.

J. Terčel je poročal za klub v Canonsburgu. Podal je sliko situacije tekom kompanje za lokalne volitve in poročal je tudi o drugem.

Sledi diskuzija glede volitev in kandidatov ter registriranja volilev v Washington County, v kateri so se oglašili Zornik, Personnel in drugi. Težkoče so, ker naša stranka nima svoje rubrike razen s peticijami. Terčel pojasnjuje, da je imela soc. stranka v tem okrožju pred vojno in nekaj let med vojno velike postojanke ter v Penni strankino rubriko na glasovnici, toda ko po persekučijah in razkolidih ni več dobila po zakonu predpisane odstotek glasov, je rubriko izgubila in se mora zatekati k peticijam, to je, k nabiranju podpisov. Pojasnjuje še s. Kvartich. Sklenjeno, da se pojasnila sprejme na znanje in postopanje sodrogov odobri.

Izobraževalna akcija JSZ. S. Dermota od društva št. 6 SNPJ. pravi, da se na Syganu zanima za naše akcije tudi tu rojena mladina, in od nje je odvisno, kakšna bo pot napredka naših organizacij v bodočnosti. S. Kvartich dodaja, da ako se bi za to ustanovo povsod zavzeli z enako vremenu, bi beležila večje uspehe.

S. Britz poroča, da društvo št. 245 SNPJ. podpira Izobraževalno akcijo s prispevkom \$1.50 mesечно, ker veruje v sodelovanje pri delu, ki ga ta ustanova vrši. Radi gotovih vztrov društv svojega včlanjenja ni oglasila.

Kočki "Izobraževalna akcija" govore še zastopnik št. 88 SNPJ., Moon Run, in drugi. Vsi naglašajo, da bodo ohranili trdnost predel za pokret in ga pojačali.

S. Terčel predloži rešoljico v prilog Izobraževalne akcije, v kateri je konferenca izrazila svoje stališče. Bila je sprejeta kot predložena. (Priobčena v Proletarecu dne 28. novembra v 1159. številki in je del tega zapisnika.) Preide se na razpravo o agitaciji za Proletareco in naš tisk v splošnem, ki se je obširno razvijala.

A. Zornik je v daljšem govoru izvajal, da odvisi vse od agitacije, ki pa mora biti energična, če hočemo, da bo uspešna.

Na zborovanju je tudi s. Joseph Snay, ki v svojem nagovoru pravi, da nam prinaša pozdrave Johnstonskih sodrogov, kjer je bil na agitaciji za Proletareco. Iz- Večkrat slišim, glej ga, socialist

je, pa hodi v cerkev! Nazivajo ga socialisti, pa ima namesto članske knjižice s članskimi znakami mašno knjižico s pildki v žepu.

No in če bi bil socialist in bi hodi v cerkev! Ali socialist je prepoveduje članom, da ne smejo v cerkev? Ali mora aplikant, ki želi pristopiti v socialistično stranko, ki objubiti, da ne bo zabagal v cerkev? Odgovor je, "ne!" Zahteva se od njega to, da bo v času svojega včlanjanja v stranko zvest njenemu programu in sodeloval v vseh njenih političnih sprememb, kakov jih propagira,

nih akcijah v boju za delavske pravice. Kdor izmed članov hoče biti vernik, mu to ni zabranjeno. Imeli smo in imamo še duhovnike raznih protestantovskih ver v stranki.

Cemu potem boj med duhovništvom in vodnjami socializma? Odgovor je lahak. Stranka vodi boj proti kapitalizmu. Večina duhovništv posebno katoliškega, pa je na strani mogotov. Katoliška je stranka vladajočih že dolga stoletja, od kar je papizem postal močna pôsobna oblast. To duhovništvo udriha po vsem, kar je naprednega v koristnega za delavce in kmeta. Duhovništvo se v sedanjem stanju prav dobro počuti in si prav nič ne želi socialnih sprememb, kakov jih propagira,

ra socializem. Zato udrihajo po njemu, socialisti pa so prisiljeni odbijati udarec. Duhovniki se vernkovo dopovedujejo, da socialisti napadajo cerkev in božje namestnike na zemlji, "kajti kdor mene zaničuje, Boga zaničuje." Vendar pa že tudi verniki spoznavajo, da krščanstvo kakor ga danes zastopajo visoki cerkveni poglavari, ni krščanstvo zatiranih in ubogih, nego krščanstvo bogatih in vladajočih za izkoriscanje ljudske raje. Za socialistu ni prestopok, če gre v cerkev, prestopok pa je, ako se ne ravna po strankinom programu. Očitki, socialist je, pa hodi v cerkev, tu niso na mestu, pač pa bi bili med svobodomislici in brezverci.

Frank Barbič.

Frank J. Manning dospel v Chicago

Frank J. Manning, novi tajnik socialistične stranke čikaškega okraja, je prišel v Chicago, kjer bo nastanjen v glavnem uradu stranke. Razen tajniškega dela za okrajno soc. organizacijo bo upravljal tudi urad direktorja Socialistične mladinske lige. To službo mu je poverila strankina eksekutiva.

Manning je postal znan ameriškemu svetu tekmo stavke tekstilnih delavcev v New Bedford. Organiziral je v tem mestu delavsko stranko, ki je izvolila sedem aldermanov v občinski odbor. Ko je kandidiral v Kongres na socialističnem tiketu, je dobil 12,000 glasov. Prošlega pol leta je bil socialistični organizator v Clevelandu, kjer so ga hoteli na vsak način pridržati, toda stranka smatra, da ga potrebuje za Soc. mladinsko ligo (YPSL) še bolj in on se je odzval, to priliko pa je porabil tudi okrajna soc. organizacija v Chicago ter ga izvolila za svojega tajnika. Storila je pač kar, ki je koristen in ji je bil tudi potreben.

V počast Manningu se vrši v nedeljo 15. dec. ob 6:30 zvečer v Gwirtzovi restavraciji, 3145 W. Roosevelt Rd. banket, na katerega so vabljeni tudi naši jugoslovenski sodrugi. Vstopina je en dolar. Kolekte ne bo, kakor sporočajo prireditelji. Rezervirajte si sedež čimprej s tem, da pokličete telefonično Chas. Pogorelec v uradu Proletarca, ali pa pridite osebno po vstopnicu.

Sodrugi in sodruginja, pokažmo novemu tajniku, da smo pravljivni mu stati ob strani pri reorganiziraju socialistične stranke v drugem največjem ameriškem mestu.

Govoril bo med drugimi novi tajnik Manning, tajnik soc. stranke Senior, Florene Curtis Hansen, tajnica Ameriške federacije učiteljev in učiteljic ter nekaj drugih. Udeležence zagotavljamo, da bodo imeli lep, zanimiv večer. Prireditelji žele, da se banketa udeleži tudi čimveč članov in članic JSZ. — P. O.

govori bratskih društev. Prvi na redu je bil Jos. Verčaj, tajnik čikaške "Slavije" št. 1. Jože je eden izmed treh živečih ustanoviteljev SNPJ., ki so še aktivni člani. Društvo "Slavija" je poklonilo jubilejnemu društvu na tej slavnosti v vočilo lep šop rok, istotko tudi angleško posluječe društvo "Little Fort" št. 568, društvo "Sloga" št. 14 pa mu je dalo desetdolarski cekin.

V imenu društva št. 14 je imel nagovor John Mahnich, za čikaške "Pionirje" je pozdravil članec Oscar Godina, R. J. Zavertnik je govoril v imenu društva št. 632, društva Integrity je zastopal John Bambich, za waukeganskim mladinskim društvom št. 568 je govoril Mr. Pire, Fr. Velkovrh se je zahvalil članicam jubilejnega društva v imenu uprave Slov. nar. doma za njihovo sodelovanje, A. Meseč pa jim je izročil pozdrave samostojnega društva. Govoril je tudi poslovodja zadruge Mr. Zalar, ki je omenjal velike zasluge, ki jih ima žensko društvo pri ustanovanju kooperativ in v njenem uspešnem razvoju.

Mrs. Helen Jereb je imela lep nagovor ustanoviteljicam, ki so se dele na odrnu, o zgodovini društva pa je govorila Anna Mahnich. Naščevala je v poljudni besedi dejstva — dogodek za dogodkom — delo društva "Moška Enakopravnost" v naselbini skozi vseh 20 let. Zelo interesantan govor.

V drugem delu je nam dala krasen prizor mladina otroškega oddelek SNPJ. Lepa piramida, petje, kostumi in napis. Aranžirala ga je Anna Mahnich.

Mrs. Jereb in Mrs. Grum sta zapele v duetu "Oj večer je že" in "Gor čez jezero." Na glasovir ju je spremljala Miss Frances Attach. Moški zbor Čitalnice je nam pod vodstvom A. Zeleznika zapel dve pesmi. Molekovo "Ko jo posijalo solnce" je deklamirala Anna Mahnich.

Drugi del sporeda je zaključil Fred A. Vider, tajnik SNPJ., ki je bil na tej slavnosti glavni govornik. Priznati treba, da je občinstvo zelo ugajal s svojimi stvarnimi izvajanjimi o problemih jednotne v vlogi, ki jo imajo ženske v jednoti in v družinskem ter javnem življenu.

Tretji del programa je tvorila skupina "V posredovalnici." Burka, seveda. Treba tudi nekaj za smeh, ne samo resne stvari, so reklo prirediteljice slavnosti, in ta igra je res za smeh. Baje je bilo to na odrnu Slov. nar. doma prva igra, v kateri so samo ženske vloge. Vršili se v posredovalnici za službe. Ženske vseh poklicov prihajajo in vprašajo za službe. Burka in pol. ljudje pa se smejovali da kaj. Vloge so imele Frances Velkovrh, Jennie Celarc, Frances Slabe, Mary Hodnik, Frances Hrovatin, Helen Jereb, Alojzija Ogrin, Jennie Kaučnik, Jennie Miller, Marian Kržič in Frances Frlan. Režiser je bil Rudolf Skala.

Po slavnosti se je pričela plešna zabava v obeh dvoranah. Posrečja je bila imenitna, aranžirala vzorčna — Zc.

MARY AUČIN PONESREČILA.

Chicago, Ill. — Ko se je sodružnica Mary Aučin vračala v torek 3. decembra domov z domače zabave zboru "Sava," je taksii, v katerem se je peljala, zadel ob drug avto, Mary pa je pri tem dobitila nevarne poškodbe posebno na glavi. Prepeljali so nezavestno v bolnišnico St. Luke's, 1439 S. Michigan Ave. Zavedla se je šele več ure pozneje.

Obiski so dovoljeni vsak dan od 1. do 2. popoldne, v nedeljo od 1:30 do 3:30 in v sredo in petek zvečer od 6:30 do 7:30. Njeni sodrugi in sodružnica jih žele, da kmalu okreva.

KAJ JE IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.?

Prosvetno delo, ki ga vrše naši klubi in druge organizacije, pridružene Izobraževalni akciji J. S. Z.

O delu, ki ga vrši naš pokret na prosvetnem polju, se je dozdaj premalo pisalo. Mnogi so vsled tega nepoučeni posebno o funkcijah Izobraževalne akcije JSZ. Tu podajamo nekaj pregleda v izčrpku.

Nad 90 odstotkov vseh predavanj med naprednim delom našega naroda je bilo aranžiranih pod okriljem naše Zveze, odnosno Izobraževalne akcije JSZ.

Pet vodilnih slovenskih pevskih zborov, med njimi tudi tisti, ki ima na polju naše pevske umetnosti prvenstvo, je direktno ali pa neposredno včlanjenih v Izobraževalni akciji JSZ. Razen teh ji pripada večje število manjših zborov. Sedemdeset odstotkov vseh predstav, ki jih priejava slovenske napredne organizacije se vprizarja pod okriljem ali pa s sodelovanjem Izobraževalne akcije JSZ.

Dvajset knjižnic in čitalnic, med njimi vodilne v Waukeganu, San Franciscu, Chicagu, Sheboyganu, Clevelandu (klub št. 27), Milwaukeeju, Kansasu itd., je naravnost ali pa potom klubov pridruženih Izobraževalnih akcij JSZ.

Med članstvo pridruženih društev je razpečala približno petnajst tisoč izvodov raznih knjig in izdala je štiri knjige v svoji založbi v 12,000 izvodih. Knjige, ki jih je razdelila med članstvo, jo stanejo \$5,000. Zalaga dramske zbole širok daje z igrami in po možnosti z vlogami. V kolikor more z danimi sredstvi ustrezati, pošilja note pevskim zborom, pesmi za deklamacije, in služi z nasveti, pripomočki ter načrti za razne programe ob prilikih jubilejnih ter drugih slavnosti in splošnih priredb.

Tekom leta 1929 je štela Izobraževalna akcija JSZ. 112 pridruženih klubov ter podpornih in kulturnih društev, ki imajo skupaj okrog 14,000 članov. Največje društvo S. N. P. J. je včlanjeno v tej ustanovi. Sodelujejo z njo podpora društva SNPJ., SSPZ., JSKJ. in JPZS. ter samostojna kulturna društva in klubi.

Članarina je malenkostna: 50c do \$2.50 na mesec, kolikor pridružena organizacija sama določi. Letni dohodki Izobraževalne akcije na članarini so povprečno \$1,100, in s pomočjo te male vsote se izvrši ogromno prosvetnega dela.

Izobraževalna akcija JSZ. je največja centralizirana kulturna ustanova med ameriškimi Jugoslovani. Služi izobrazbi v delavskem duhu.

Ali pripada Izobraževalni akciji tudi vaše podporno ali kulturno društvo? Ako še ne, storite sklep, da postane njen član tudi vaša organizacija.

Dne 30.-31. maja in 1. junija 1930 se bo vršil osmi redni zbor J. S. Z., na katerem imajo pravico do delegata vse organizacije, ki so včlanjene v Izobraževalni akciji. Na tem zboru bomo sklepali, kako napraviti iz nje še bolj učinkovito ustanovo.

V interesu naroda, v interesu naših izseljencev in njihovih otrok ter delavstva v obči je, da zgradimo iz te ustanove čimjačjo kulturno enoto. To bo ena naloga bodočega zboru.

Sto dvanaest organizacij, ki jih ima Izobraževalna akcija sedaj, je mnogo, toda bi jih lahko imela veliko več. Mi pravimo "lahko", toda to "lahko" je odvisno od vas. Vplivajte med članstvom društev, pridobite ga, da se izreče zanjo.

Izobrazba je predpogoji napredka. Čimvečje so kulturne ustanove, bolj jo pospešujejo. Naprej za Izobraževalno akcijo J. S. Z.!

Za odbor Izobraževalne akcije, Charles Pogorelec, tajnik; John Olin in Andrew Miško, odbornika.

Za odbor J. S. Z.: Frank Aleš, Filip Godina, Fred A. Vider, Frank Zaitz, F. S. Tauch, Peter Kokotovich, Geo. Maslach, Donald J. Lotrich, Blaž Novak, John Lalich, Angeline Tich, Frank Margole, Mary Udovich.

**Letne seje klubov
J.S.Z. so važne!**

Člani in članice, udeležite se jih polnoštevilno. Izvolite vse potrebne odbore in sodelujte z njimi! Klubi JSZ., ako hčetejo kaj šteji, morajo biti organizacija akcije. Aktivnost je glavni pogoj za uspeh.

TRUPLA AMERIŠKIH VOJAKOV, KI SO PADLI PRED 10. LETI V ARHANGELU.

Po ruski (boljševski) revoluciji je ameriška vlada poslala nekaj čet na rusko ozemlje, ki so operirale v arhangelskih pokrajinah. Ta ekspedicija je bila čisto nepotrebna, brez vsakega uspeha za zaveznike v vojni proti boljševikom. Trupla ameriških vojakov, ki so padli v Arhangelu, so izvozili v to deželo kmalu po vojni, poslednjih 75 trupel pa so pripeljali v Zedinjene države še koncem novembra. Na sliki vidite nekaj raket, ki so bile izložene na postaji Union v Chicagu. Vojaki so oddali salve in zvršile so se druge vojaške ceremonije, ki so se ponavljale skozi Francijo pa do Detroitja. Mich., kamor so večino trupel poslali. Vojaki takratne ameriške ekspedicije v Arhangelu so bili namreč največ iz Michigana.

DOPISI

O DELAVSKIH RAZMERAH, PRIREDIBAH IN DRUGEM.

Bridgeport O. — V tukajnjem okrožju so delavske razmere zelo slabe. Več premogovnikov je prenehalo z obratom, drugi delajo po dan ali dva v tednu. Obljubljene "nizke plače stalno delo" ne drži. Delaveci bodo morali pač še razmišljati in proučavati, čemu omenjena trditev, ki smo jo v času stavke in pred stavko tolkat čuli, ne soglaša v dejstvu. Tudi v jeklarnah je polovico obreta ukinjenega, drugo komaj malo giblje.

Čas je, da začeno merodajni faktorji razmišljati o brezposelnosti, ki se širi med delaveci, posebno pa se bi morali v ta problem po globiti delaveci sami. Treba nam je močne delavske stranke in delavskih časopisov. Ako bi upali, da se v sedanjih razmerah okrepi unija, bi pričakovali nekaj, kar se ne zgodi tako kmalu.

Vzlie temu imamo orožje, ki pa ga ne znamo še rabiti. Imamo volilno pravico, ki se je večina delaveev poslužuje napačno, tako, da mu škoduje. Imamo dobre časopise in knjige, a jih nočemo. Imamo dobro, pošteno, resnično delavsko stranko, ampak pravimo da ni zanič.

Delavstvu manjka izobrazbe. Slovensko jo lahko dobijo v Proletarju, Prosveti in v naših knjigah.

Ne udajajte se obupu in brezbržnosti. Pridružite se klubom JSZ, in s tem k socialistični stranki. Promatrajmo vsako stvar, poučimo se o njej, da bomo sami spoznali, kaj je res in kaj ne. Naj bo naš cilj v letu 1930: Razširiti Proletarja in Prosveto, da bosta zahajala v vsako slovensko hišo, kar pa nas je Bridgeport, se odločimo, da pristopimo vsi v klub št. 11 JSZ. Udeležujte se klubovih sej, ki se vrše vsako tretjo nedeljo v mesecu v slovenski dvorani na Boydsville ob 10. dopoldne.

Kakor je razvidno iz poročil, so postali nekateri klubi zelo aktivni s prireditvami. Glencoe, Piney Fork, le tako naprej in po kažite, da duh socialistizma res živi med vami. Prireditev klubu št. 2 na Glencoe se je udeležilo tudi nekaj članov tukajnjega kluba in somišljenikov. Mraz je bil zelo hud, kar pač ni vplivalo ngodno na udeležbo, toda je bila priljivo dobra. Fr. Blatnik je skrbel, da smo se pridno vrteli. Še moja malenkost je bila deležna tega veselja. Kdo pa bi se ne zavabil med prijaznimi Glenkovčani! Gorverili so, da se vsi udeleži priredebe našega kluba v soboto 28. decembra. Vsí imajo vstopnice. Upam, da bomo čuli v kratkom tudi kaj iz Baselin Maynard, Blaine in Neffs. Le korajzo, pa bo šlo.

Zdaj pa kar se tiče prireditve klubu št. 11 JSZ, in društva št. 13 SNPJ, ki bo 28. decembra.

Program je sleden: Točno ob 7. in dozdaj in klepalji, kako ga pospešiti v hodoče. Velike udeležbe opogumljajo "Bread line" in "Labor". Zatem 8-letni deček igral na glosi Marseljejo, nato pa se prične plesna zabava; za one, ki ljubijo ples, kakor smo ga navajeni starejši, bo igral harmonikar, za mladino pa orkester društva št. 13 SNPJ. Vstopnina je le 50¢ za moške, 25¢ za ženske, za otroke do 12 leta pa 10¢. Prireditelji vabijo vse rojake tu in v okolici, da pridejo v soboto 28. decembra na to prireditev. Pripravljeni odbor se bo potrudil, da bo posetnike z vsem zadovoljil.

Joseph Sny.

FILOZOPI IN FILOZOFIRANJE S KLADIVOM.

Joseph Siskovich bo predaval v klubu št. 27 JSZ.

Cleveland, O. — V nedeljo 15. decembra ob 2. popoldne bo predaval v klubu št. 27 JSZ s. Joseph Siskovich o temi "Filozofi in filozofiranje s kladivom." Kaj bo razlagal pod tem naslovom, mi ni znano, vem pa, kakor vedo tisti, ki so poslušali njegovo prejšnje predavanje pred par tedni, da je on sposoben predavatelj, ki zna poljudno obdelati predmet.

Sodruži in somišljeniki, pride v klubove prostore v čimvečjemu številu. Vojak, predno postane dober vojak, potrebuje mnogo vežbanja. Delavec, ki je vred kapitalistične tredbe prisilen, da postane bojevnik, in teh delavskih razred potrebuje prav tako kakor kapitalistični sistem militarizem, se mora učiti, če hoče biti dober borec. Zaloge znanja so neizmerno. Odprte so nam, če hočemo do njih. Delavec, ki hoče biti uspešen bojevnik za interes svojega razreda, se mora pončiti o raznih nazorih, o zgodovini delavskih gibanj, o raznih ekonomskih sistemih v prošlosti in poznati mora pota, ki vodi delavsko ljudstvo z sedanjih močvirj na trdnjeja tla. Znanje je v delu, v izkušnjah, literaturi in predavanjih. Slednja so veliko važnejša kot pa si marsikdo predstavlja.

V soboto 21. decembra na predavanje konference soc. klubov in društva Izob. akcije bo veselica klubu št. 27 v SND. na St. Clair Ave., naslednji dan, to je v nedeljo 22. dec. pa bo v SND. v prostorijah klubu št. 27 Konferenca JSZ. Delavsko občinstvo je vabljeno, da se udeleži v sobotu zabave, v nedeljo pa konference. Na sednji bodo zastopniki klubov in društev razpravljali o našem de-

In dozdaj in klepalji, kako ga pospešiti v hodoče.

Dotični, ki delajo, smatrajo, velike poseže za dokaz, da niso bili aktivni zamaj in to jim je vzpodobudo.

Zapomnite si te tri datume: V nedeljo 15. dec. ob 2. popoldne predavanje. V soboto 21. dec. zabava. V nedeljo 22. dec. konferenca JSZ.

Louis Zorko.

OD CELEGA LETA IZ JOHNS TOWNA, PA.

Vsi dopisniki iz naše naščebudne okolice trdijo, da smo zelo napredni, in tudi jaz jih pritrjujem. Saj res napredujemo, počasi sicer a gotovo. Samo zadnjič, ko je bil s. Sny, smo nekoliko hitreje skočili naprej.

Napredujemo na razne načine, da ni prečiščeno! Tisti dragi rojaki, ki so ohranili čestnost bogobečnosti, so tako napredovali, da imajo pristno slovensko faro z božnjem bratom na "Main Street" v

Razveselite svojce in prijatelje!

Za božična darila jih dajte knjige.

Priporočamo vam sledeče, ki so kras knjižnici, imajo lepo vezbo in so dobra literarna dela:

Janez Trdina, Zbrani spisi, 5 zvezkov, vsaki \$2, celo skupina \$9.00.

H. Arcibašev, "Sanin," \$1.50.

Album slovenskih književnikov, \$5.00.

"Beg iz temo" (ruski pisatelji), \$1.25.

Ivan Cankar, "Podobe iz sanj," 75c; "Moje življenje," 85c.

Izidor Cankar, "Obiski," \$1.25.

Ivan Cankar, Zbrani spisi, posamezni zvezki po \$2, vseh sedem \$13.00.

Zgodovina slovenskega naroda, \$4.00.

Alikerčeve pesni: Akropolid in Piramide, \$1.25; Jadranski biseri, \$1.25; Junaki, \$1.25; Mučeniki, \$1.25; Primož Trubar, 65c; Balade in romance, 50c; Atila v Emoni, 50c; skupaj \$6.65. Ako naročite vse te skupaj, jih dobite za \$5.00.

Finžgar, "Iz modernega sveta," \$1.50.

ANGLEŠKE KNJIGE:

Boston (dve knjigi) Upton Sinclair	\$3.50
Ancient Lowly (C. Osborne Ward)	\$5.00
Ancient Society (Lewis H. Morgan)	\$1.50
Oil (Upton Sinclair)	\$2.50
Republic of Plato	\$2.00
Walls and Bars (Debs)	\$1.50
Debs, His Authorized Life and Letters	\$1.00
Yerney's Justice (Cankar-Adamic)	50
King Coal (Upton Sinclair)	\$1.50
The Cry for Justice (Upton Sinclair)	\$2.00
Jimmie Higgins (Upton Sinclair)	\$2.00
The Jungle (Upton Sinclair)	\$2.00

V nedeljo 22. decembra dopoldne v prostorijah kluba št. 27 v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. konferenca soc. klubov in društev Izobraževalne akcije J. S. Z. Vžen spored. Pošljite zastopnike.

Johnstownu. Ne zamerimo jim tako hudo, ker vemo, da se jim biva življenje brez ceremonij in brez Mussolinijev-papeževih paktov zelo predolgočasno, pusto in brezpomembno. Tudi jim ni zameriti, če hrepene po posmrtnih ugodnostih, katere jim obljubljajo dušebrižniki.

Eni izmed nas, ki imamo nazore nevernega Tomaža, tudi ne držimo križem rok, to se pravi, ne zmerjam. Vsak po svoji moči delujemo malo, da bi delaveci imeli kedaj sveti raj kar tu na tej naši zvezidi! Od raznih astronomov in drugih učenih ljudi smo poučeni, da je nad zvezde nemogoče priti živi stvari, in da tudi duhovi ne bi imeli tam kaj početi, zato tudi ne zapravljamo dragocenega časa z milimi pripričnjami. Bog, da naj nam preskrbi tisti prostor, kjer je večno veselje, namesto reča pa raje čitamo dobre časopise in knjige, kjer smo tudi izvedeli dognjanja o zvezdah, sestavili vesoljstva in take reči, s katerimi se bavimo.

Milijone delavskih žen in dekle podpirajo cerkve in s tem sistem posumnjevanja in izkoriscenja, katerih cerkve kot celote so dekle obstoječe ekonomske ureditve. Kakšen ogromen uspeh bi imeli delavski boritelji, če bi se jim pridružile te ženske, delavke, ki sedaj podpirajo tiste cerkve, ki so se držale in se še drže načela, da so ženske manj vredno bitje.

Delavke sotropinke, pokažite, da vam je pri sredu dobrobit delavščina, da tudi ve niste zadovoljni z jarmom, v katerega nas čezdaj hujšo vprega kapitalizem.

Postanite članice kluba JSZ na Franklinu-Conecanchu. Ako bomo aktivne v svoji stranki, bomo obrnile nase pozornost drugega ženskevstva ter tako pripomogle do večje delavske zavednosti.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

Zavedni rojaki in rojakinje v Johnstownskem okrožju, na svetnici 15. decembra na seji kluba št. 5 JSZ v lastni dvorani na Franklinu.

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovenske Socialistične Zveze.

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado, za celo
leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu naj-
pozneje do pondeljka popoldne za pribičitev
v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's
Publishing Co., Inc.

Established 1906

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months
\$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One
Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC
6339 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone Rockwell 2864.

231

DIMITRIJ TUČOVIĆ

Dne 24. novembra se je vrnila v Beogradu velika svečanost v spomin petnajstletnice smrti velikega srbskega socialista Dimitrija Tučovića. A. T. je ob tej prilici objavil v "Delavski Politiki" sledenči članek, kateremu se mi pridružujemo:

Kakor častimo slovenski delavci spomin svojega Ivana Cankarja, tako časti srbsko delavstvo spomin svojih prvoroditeljev za ideje delavskoga gibanja, Svetozara Markovića in Dimitrija Tučovića. Tragika našega gibanja je, da umirajo naši predhodniki večinoma mladi: Marković je preminil v 29. letu življenja, Tučović pa v 32. letu. Ali Marković je izgubilo srbsko delavstvo že leta 1875 in je njegov neposredni vpliv že izven naše generacije v spomin nanj je za nas samo že zgodovina in neki tih in hvaležna počnost. Medtem pa je spomin na Tučovića v nas samih še živ, pri njegovem imenu že mnogim zakravane srca, njegovo izgubo še briško občutimo, vrzel, ki jo je zapustil, se še ni izpopolnila. Bil je takoreč planet, okrog katerega se je zadnja leta pred vojno gibalo vse srbsko delavsko gibanje. Že kot gimnazijec se je navdušil za socialistične ideje, katerim je ostal do konca zvest. Ko je dokončal srednjo šolo, se je popolnoma posvetil srbski socialistični stranki kot njen tajnik in vršil vsestransko težko in veliko delo: bil je ob enem agitator, urednik, pisatelj, predavatelj in vzgojitelj. Ustanovil je socialistično znanstveno revijo "Borba", prevajal je inozemno socialistično delo v srbsčino in tudi sam je poleg raznih brošur pisal dve važni knjigi: "Socijalistični agitator" in "Albanko vprašanje". V skupčino še ni prodril, ker je bil pri zadnjih, predvojnih volitvah še premiad za kandidata, vendar so ga za prihodnost volitve, ki pa se radi izbruba vojne že niso več vršile, tri okrožja postavila za svojega kandidata. Mednarodni sloveni si je pridobil na socialistični balkanski konferenci v Beogradu leta 1910. Bivša srbska socialistična stranka uživa redek mednaroden ugled kot najboljša zastopnica miru, ki je v kritičnih dneh, julija 1914. leta, v skupčini odločno nastopila proti vojni. Žal je ni mogla preprečiti. In tako se je tudi mladi Tučović, dasiravno odkrit pacifist, moral pokoriti povelju in prijeti za puško, kakor že leta 1912 in 1913 v vojni proti Turkom in Bolgariom. Kos nesmelne avstrijske granate je 7. novembra leta 1914, na postojanki Vrapče brdo pri Lazarevcu pretrgal nit njegovega mladega življenja.

Slava njegovemu spomini!

Slovenski proletariat se ob petnajstletnici njegove smrti pridružuje srbskemu delavstvu, da počasti njegov spomin.

Zedinjene države mire
Rusijo in Kitajsko

Ameriški državni tajnik Stimson je postal prošli teden s posredovanjem francoskega poslanika v Moskvi sovjetski vladni noto, v kateri je opozoril, da je podpisala Kelloggov mirovni paket in se ob nje pričakuje, da prenehne z oboroženimi sovražnostmi ob rusko-kitajski meji. Enako opozoritev je Stimson postal v imenu Zedinjenih držav kitajski vladni.

Maksim Litvinov, poslujoči sovjetski komesar za zunanjost zadeve, je odgovoril, da ameriška vladna nima pravice opozarjati sovjetske Rusije na dotedni podpis, še manj pa se umešavati v notranje zadeve sovjetske Unije. Rusija na Kitajskem ne išče vojne, nego pošteno rešitev sporov, radi vzhodno-kitajske železnice, ki ga je po sovjetskem zatrdiriu povzročila izključno Kitajska.

Litvinov nadalje opozarja na dejstvo, da je Stimson postal svojo noto v času, ko sta se ruska vladna in pa vladna Mandžurije že sporazumeli in sta z oboroženimi popadi prestat.

Satiriki vprašujejo, kje je Stimson bil preje, v Franciji pa smatral Stimsonovo noto za zelo nerodno potezo. Medtem bosta Rusija in Kitajska obnovili pogodbo in spor bo za nekaj časa rešen.

Iz tega incidenta pa je svet izprevidel, da je Kelloggov paket le krpa papirja. Katerakoli država, ki ga je podpisala, lahko poljubno začne z vojno, in Kelloggov paket ostale ne obvezuje, da morajo iti na pomoč napadeni, ali kaznovati

kršilko podpisa. Pojasnujejo, da vse kar je Stimson s svojo noto hotel, je mobilizacija svetovnega javnega mnenja proti obema kršilkom Kelloggovega mirovnega pakta. Pravi, da je to dosegel. Seveda je v zmoti, in to vedo v Washingtonu prav tako dobro kakor v Moskvi in na Kitajskem. Sovražnosti med Kitajci in sovjetskimi četami pač niso ponchale radi ameriške note, nego zato, ker Sovjetska Unija ne išče vojne. Kitajci so pa preslabo organizirani zanj.

FASISTIČNO "JUGOSLOVANSTVO" V AMERIKI

Mussolini zahteva od Italijanov v inozemstvu, da naj ostanejo ne le Italijani nego tudi lojalni podaniki kralja in režima v Rimu. Italijanski fašizem nasprotuje amerikanizaciji ameriških Italijanov. Tujega državljanstva za svoje izseljence ne priznava. Ameriška vladna neuradno večkrat namigne tja dol, da bo moral Mussolini svojo taktiko spremeniti — še bolj pa jo obsojajo liberalni elementi, ki zahtevajo, da senat preči fašistično penetracijo med Italijani v deželi kipa Svobode.

Vsaka država želi, da ji njeni izseljeni ostanejo naklonjeni. Bilo pa bi jim v škodo, če se bi od njih poleg tega še zahtevalo, da naj ostanejo v prvi vrsti podaniki države, v kateri zanje ni bilo kruha. Pravilna taktika je, da se izseljeni ene ali sorodnih narodnosti v deželah kamor so se priselili med seboj organizirajo, da goje kulturno delo v materinem jeziku in s širšo pomagajo, ali v njihovem življenskem interesu je tudi, da se zanimajo za deželo v kateri žive, in da postanejo njeni državljanji, če se ne misijo več povrniti.

Po podatkih, ki jih imamo iz mnogih naselbin in smo jih dobili v teku mnogih let, lahko brez vsakega pretiravanja trdimo, da ima najmanj osemdeset odstotkov ameriških Slovencev državljanske pravice te dežele. List, ki trdi nasprotno, piše neresnicu. In list, ki propagira jugoslovanstvo v smislu starokrajskega režima, ne more biti in ni prijatelj življenskih interesov izseljencev. Če priredi jugoslovansko slavje kak konzul — to še ni gojitev jugoslovanske vzajemnosti, pač pa propaganda, da se izseljenje ohrani državi, iz katere so se izselili, in se jih odruži oni, v katero so se priselili.

Slovenci v Ameriki verujejo v solidarnost z jugoslovanskimi narodi in z vsemi drugimi, kar so pokazali v nešteh stawkah, v nešteh priredbah, katerih stroške pa ni plačala nobena država pač pa oni sami. Jugoslovansko delavstvo je imelo in še ima organizacije, ki se nazivajo JUGOSLOVANSKE, in to ne šele od meseca septembra to leto, ko je bila kraljina Srbov, Hrvatov in Slovencev prekrščena uradno v Jugoslavijo, nego že v letih, ko današnji režimski plačani in neplačani lakaji ter "narodnjakarji" niso nič vedeli o jugoslovanstvu, nego so služili enako lakajsko Dunaju ali komur že, edino ljudskim interesom ne. Mar je to jugoslovanstvo, če se v kakem hotelu zbere nekaj sto oseb in se navdušuje za kralja, dasi ne živi pod njegovo vladom? Mar naj bomo Jugoslovani zato, ker je kraljev dekret odločil, da se od septembra to leto lahko tako imenujemo? In če nani na konzulovih slavljih, mar naj to pomeni, da propagiramo "izoliranje" našega delavstva?

Mi nismo bili nikoli pristaši lakajstva in ne bomo v bodoče, neglede kakšno pridigam nam nabolik, kak urednik lista, ki misli, da je hlapčevanje in kameleontstvo najlepša pot k novem in "slovesu."

TUDI TO JE MOGOČE

"Meni se dopade tak list, ki ne reže na dve strani: danes v prid socialistov, jutri pa v prid katolikom... Priporočam ga zavednim delavcem širom Amerike... Jaz imam naprodaj 62 lot in tudi stanovanja imam za cele družine... Rad bi videl, da bi se Slovenci skupno zanimali za kako napredno stvar." (In seveda pokupili lot.) To je izčrpek dopisa v listu, ki je svoboden "za vse."

V isti številki:

"Proslava jugoslovanske neodvisnosti... v Chicagu se je izvršila... kakršne najbrž še ni bilo med Jugoslovani v Ameriki... Slovencev je bilo zastopanih še najmanj... Voditelji socialistične grupe... so izrazito nasprotni vsemu skupnemu delu, na katerega takoj pritisnejo pečat narodjaštva... Ze leta in leta vrši propagando proti jugoslovanstvu..."

(Čuje se v strmiti, tresite se nad tolikšnim razkrinkanjem!)

In potem je ves članek v obrambo "kraljevščev", katere tako "neusmiljeno" napadajo socialisti, četudi vsaj polovica članstva naših organizacij še spada pod Jugoslavijo... (Zopet čuje se v strmiti, ako se niste že naveličali.)

Nas vseeno veseli, da so odkrili združevalne pilule, kajti čitali smo v tistem listu črno na belom, da je konzulova slavnost v downtown hotelu ena pot, "ki vodi naše ljudstvo do združenja..." (torej samo "do združenja?")

V isti številki:

"Bazar v dvorani šole sv. Štefana (v Chicagu) se lepo razvija in bo končan "with a bang" v nedeljo 1. decembra. Darila velike vrednosti bodo oddana tistim, ki pridejo na bazar. Ne odlašajte. Priložnost trka na vaša vrata. Pojdite na bazar!"

Dopisnik, ki prodaja v narodov napredek liste, ima prav, kajti njegov novi priljubljeni list inkorporirane svobode ne hvale danes socialistov, jutri pa katoličanstvo, nego pridno "špika" prve v "dela reklamo" za katoličanstvo ter za jugoslovanstvo v down town hotelu pod protektoratom njegovega veličanstva kralja. Domovina je rešena, brez skrbi greste lahko spat, ako ste zamudili bazar.

GOZDOVI ZA BOŽIČNA DREVESCA

Na tisoče kar mladih iglastih drevesca vsako leto se izvozi meseca decembra v ameriška mestna kjer jih kupujijo za božična drevesca.

Avstrijska socialna demokracija
in pučistovski reakcionarji

Govori na strankinem dnevu socialne demokracije.

(Izvirno)

Dunaj, začetkom novembra

Avstrijskim meščanskim elementom nikakor ne morejo uspeti načrti tako hitro, kakor bi sami zeleli.

Zahteva za spremembe ustave je postal notranje politični položaj Avstrije zaostren. Mesece že se vrši ljudske borbe o tem vprašanju. Meščanske reakcionarne stranke imajo svojo oboroženo organizacijo "Schutzbund". Meščanske stranke zahtevajo, da se Schutzbund razroži, da bi ostale samo njihove bojne organizacije, ki bi potem zavladale nad avstrijskim delavstvom. Zahtevajo predvsem, da se v spremnjeni ustanvi zasigura predsedniku republike ozemljeno moč, da se prav nič ne bojimo. Če vlada sama razbije pravni temelj v državi, potem ni več nobenega pravnega temelja, kendar pa v državi ni nobenega pravnega temelja, potem se nahaja država sred revolucije. Vsak delavec bo razmejil, da smo izgubljeni za desetletja, če se pustimo zdaj — posiliti. Posiliti pa ne smo domo. Zbudilo bi namelo veljo do zmage, pa naj nas stane, kolikor hoče.

Schutzbund je vojaško organizacija na socialistična organizacija za obrambo pred fašisti Heimwehrovci. Njen vodja dr. Julius Deutsch je izjavil, da je Schutzbund obrambna organizacija, ki je v gotovi razvoju, potrebna za proletarij. Daker bo ta potreba obstajala, bo socialna demokracija neumorno kreplila vrste Schutzbunda. Zadnje tedne je Schutzbund silno narastel, to pa predvsem radi gonje Heimwehrovcev, ki jih je tudi stopnjevala odločnost in smelost delavskih vojvodnikov.

Zaključno besedo je imel predsednik, župan dunajskega mesta Seitz, ki je dejal: "Zahvaljujemo se našim prijateljem iz Nemške Avstrije, ki je vseh držav za njihove pozdrave in izjave svoje dejanske podpore in obljubljiamo, da se bomo izkazali za vredne sodruge. Mi sami bomo obračunali s heimwehrovskim strašilom in delavskemu razredu. Avstrije bo uspelo, pomiriti norce in počaziti meščanom, da bomo v mirnem razvoju v obliki demokracije vedeli.

Zaključno besedo je imel predsednik, župan dunajskega mesta Seitz, ki je dejal: "Zahvaljujemo se našim prijateljem iz Nemške Avstrije, ki je vseh držav za njihove pozdrave in izjave svoje dejanske podpore in obljubljiamo, da se bomo izkazali za vredne sodruge. Mi sami bomo obračunali s heimwehrovskim strašilom in delavskemu razredu. Avstrije bo uspelo, pomiriti norce in počaziti meščanom, da bomo v mirnem razvoju v obliki demokracije vedeli.

Rennerjev referat. — Renner, prvi avstrijski kancler, znan zadružni delavec v avstrijskem delavskem združilstvu, eden glavnih voditeljev socialne demokracije v Avstriji, je govoril: Ni nemogoče, da skušajo z desnicami zladnem državnim udarom.

A to ne bo prav nič presestilo socialne demokracije, ki ne bo niti pokazala na signal za odpor. Tistega dne, ko bo ustava potekana, ne bo več nobene ustanove in nobenih ustanovnih oblasti, ne bo nobene ustavne pravice več. To povem ne kot grožnjo, marveč ker je to samo po sebi razumljivo.

Nasi meščani naj vedo, da je delavski razred pripravljen klubovati vseki sili, da stoji delavstvo kot grafitna stena krog ustave in da je nisili, ki bi to steno podrla. Po drugi strani pa nismo za to, da bi moralno priti do oboroženega spopada. Naša dolžnost je, povedati danes, da je za sveta.

Ce bodo torci monarhični elementi v avstrijski republiki zanetili borbbo, so lahko v svesti, da bodo imeli pred sabo strnjeno fronto avstrijskega celokupnega delavstva, kakor tudi pomoč socialne demokracije vsejno stanje.

Socialistično delavstvo se pozivajo na stalno pripravljenost za boj, da zatre-vašk morebitni poizkus putca. Tudi v tem vprašaju (priprave za borbo v sledujočem državnem udaru) so sprejeti poseben rezolucion.

Ce bodo torci monarhični elementi v avstrijski republiki zanetili borbbo, so lahko v svesti, da bodo imeli pred sabo strnjeno fronto avstrijskega celokupnega delavstva, kakor tudi pomoč socialne demokracije vsejno stanje.

Socialistično delavstvo se pozivajo na stalno pripravljenost za boj, da zatre-vašk morebitni poizkus putca. Tudi v tem vprašaju (priprave za borbo v sledujočem državnem udaru) so sprejeti poseben rezolucion.

Ce bodo torci monarhični elementi v avstrijski republiki zanetili borbbo, so lahko v svesti, da bodo imeli pred sabo strnjeno fronto avstrijskega celokupnega delavstva, kakor tudi pomoč socialne demokracije vsejno stanje.

Socialistično delavstvo se pozivajo na stalno pripravljenost za boj, da zatre-vašk morebitni poizkus putca. Tudi v tem vprašaju (priprave za borbo v sledujočem državnem udaru) so sprejeti poseben rezolucion.

Ce bodo torci monarhični elementi v avstrijski republiki zanetili borbbo, so lahko v svesti, da bodo imeli pred sabo strnjeno fronto avstrijskega celokupnega del

Joško Owen: Za Solncem

(Nadaljevanje.)

Zgodovinar piše, da je bil na t dan (15. februarja 1573.) cel trg napoljen same gospode, plemstva in duhovščine. Na sredi trga je stal razbeljen prestol, kamor so rabili med posmehevajem plemstva posadili Matijo. Obleka je bila zgora zgorela in po vsem trgu je zadisalo po pečenem mesu. Posadili so mu žareče razbeljeno kruno na glavo in v roki stisnili žareče žezlo. Plesali so rabili in gospoda okrog prestola in mu pljuvali v obraz ter trgali z razbeljenimi kleščami meso s telesa. Matiju je od vročine počila glava in možgani so se pocevili ter kapali na prestol . . . drhalji je tulila "kralj-kralj". In Matija je ostal kralj še danes. V tisti veliki mednarodni družbi, ki živi od kar živi krivica, v družbi upornikov, ki so padli za prava malih in poniznih, je on kralj in njegovo ime je nesmrtno, če tudi ga nisem opazil nikjer v Zagrebu.

Dolgo sem stal na tistem znamenjem prostorn in mislil . . . Tu kjer bi moral stati spomenik nejvečjemu Hrvatu, je mala plošča . . . in trg ima sedaj ime Štefana Radića.

Na poti v Sarajevo.

Ponoči smo se odpeljali proti Bosanskem Brodu in se tam presečili na ozkotirno železnicu, ki pelje v Sarajevo.

Pot od Broda proti Sarajevu je zelo slikovita. Vozimo se po streskah z gozdovi na obeh straneh. Srečujemo reke in ta in tam že opazimo minarete obkrožene z hišami. Po osem urni vožnji smo v Sarajevu.

V Sarajevu smo ostali tri dni. Meni se zdi, da je Sarajevo eno najslavitejših mest Jugoslavije. Bolj turško kot je danes Carigrad in kljub temu slovensko s slikovito bosansko, hercegovsko in turško nošo, res ne veš kam bi pogledal. In okolica je slikovita. Malo stran so slovite kopelji Ildža, ki so bile poznane že Rimljanci. Blizu tam je tudi izvir reke Bosne. Sarajevo leži v dolini. Od treh strani ga obdajajo visoki hribi. Reka Miljačka nekako deli staro orientalsko-turško mesto po hribih — in novo moderno v ravnini, katero so v večini zgradili Avstrije. Sarajevo, nekdanja Vrhbosna, turško Bosna Serai, danes nakratko Sarajevo, ima burno zgodovino. Od leta 1482 naprej so tu stolovali turški pokrajinski poglavarji in od tu so se v večini začeli roparski turški izleti na Hrvatsko in v slovenske pokrajine. Posebne arhitekture izven številnih džamij (mošej) nam Turki niso pustili. Ali že turško mesto samo, z malimi štiroglatimi hišami in bazari, je tako zanimivo, da človek pozabi vse sijajne palace in spomenike. Tu je nekaj za tujca čisto novega — Orient.

Desela raznoličnosti.

Mislim, da je ni dežele, izvzemši mogoče Rusija, ki bi imela v svojih mejah toliko novosti in sprememb, toliko kultur in plemenitih enot, kot jih ima Jugoslavija. Človek se lahko pelje od Ribnje do Niša, iz Priština do Sarajeva in od tam do Kotorja in Cetinja ter naprej čez Dalmacijo do našega Bleha, pa bo videl več kot pa če bi se pol leta potejal po kakšni drugi evropski deželi.

Vedno sem si predstavljal turško mesto kot nekaj zelo umazanega, npr. kot židovski ghetto. Bil sem zelo iznenaden, ko sem viden čiste mesnice in naravnost skropulzno čiste prodajalnice sadja. Ko sem bil v Sarajevu, je bilo zelo vröče, kot je sploh v ju-

liju, in muh je kajpada dovolj, nam najti sobe in pozneje razkazati. Vsi muslimanski prodajaleci sadja žal Sarajevo. Povedal mi je, da so imeli lepo pomita stojala in tudi tlak pred stojnicami je bil počit z vodo. Sadje so imeli pokritto prozorno belo tančico. In pogem! Kilogram paradižnikov (tomatov) — tri dinarje. Dodali so mi umrila. Preeej patetična zgodba. Ko smo mu na koncu dneva hoteli dati napitnino za trud, sem mu jo moral skoro siloma dati v njegov žep. So ponosni Bosanci,

BAŠ-ČARŠIJA (TRG) V SARAJEVU.

je pa tudi mirna Bosna. In še nekaj — mm, Fatime, fantje, mošaji. Kajpada, v Begovi džamiji. Da, džamije z viktimi miskih odalisk z zagnjenimi obrazi. Cele grupe mohamedanskih naritet dajejo Sarajevu tisti oriči se jim svetijo skozi prozorne jutriški značaj, in ko poslušata tančice, ti pa ugibas kakšen oboj ura molitve zategli znanilni braz se neki skriva tam zadaj. Glas, ki kliče vernikom: "Alah-V mnogo slučajih je pač tančica Alah," se ti zli, da si se na čarobna mestu.

JAJCE V BOSNI. POGLED NA VODOPAD.

Tako po dohodu v Sarajevo smo se odpeljali v Ildže. Nek sopotnik nam je to svetoval češi so hoteli v Ildži lepo in modernejši. Bilo nam je pozneje žal za to napako. Ildže je sicer lep kraj in če si bolan boš v njemu mogoče ozdravil; ali v našem slučaju tega ni bilo treba. Hoteli so bili vsi polni in če se je kdo dobil prestor, so zahtevali da ostaneš tudi, tudi to krasno mošje. Znotraj je zelo estonavna. Ni ne svetnikov in ne slik, kot je nastajajoči dnevi. Po velikem trudu smo dobili sobe, ki pa niso bile niti posebnega. Ostali smo tam tri dni in se od tam vozili v Sarajevu.

Ponosni ljudje.

Na potu v Ildže sem se seznanil z mladim Bosancem. Slišal me je ko sem spraševal sprejednika za informacije. Pomagal je

Predno smo vstopili, nam je pažnik obul čez naše čevlje velike opance in stani smo morali na gotovem kraju, da nismo oskrnili svetišča. Na različnih krajinah v mošči sem videl veru, ki so bosi klečali in se klanjali proti Meki. Priznati se mora, da so muslimani zelo čisti ljudje; ne prestano so si umivali roke in noge zunaj pred moščo.

Ogledimo smo si tudi begov grob ter druge zanimivosti. Razen teme, jih je še veliko drugih ali je znana kot najlepša.

Turška kava.

Turške kave sem precej popil v Sarajevo. Znajo je napraviti v resnični okusno. Spominjam se nekega Hercegovca, ki je imel kavarno spodaj pod Čaršijo. Pove dal je nam, da je v Sarajevu že več let. Govorili smo o različnih stvareh. Pravil je pamet o mestu, o trgovini katera po vojni precej peša, nima tistega zaledja, ki so ga ji dajali Avstriji. Tu sem pil najfinje turško kavo, kar sem bil v Jugoslaviji. Dejal je, da rabi najboljšo arabsko moko, ki s fino sarajevsko vodo napravi neprekosljivo kombinacijo. Ko sem mu ob računu hotel dati napitnino, jo je užaljeno porinil nazaj, nekaj kar se mi ni nikjer prijetilo.

Bil sem tudi na mostu kjer je bil ustreljen Franc Ferdinand. Je pač čudna zgodba, o kateri še danes malo vemo. Milačka je lepa čista voda ter ima precej starih in modernih mostov. Novi del mesta je bil sezidan v večini pod vladom Avstrije. Ima široke moderne ulice, lepe hiše, banke in državna poslopja, muzeje in cerkve. Danes šteje Sarajevo 70,000 prebivalcev.

V Dubrovnik.

Od tu smo se odpeljali proti Dubrovniku. Iz Sarajeva smo se odpeljali ob desetih zvečer in prišli v Dubrovnik drugo južro ob desetih.

Vožnja je tako slikovita, da bi vsakemu svetoval na se pelje podnevnu. Pot vas pelje čez dober del Bosne, skozi vso Hercegovino do Jadrana ob dalmatinskih obalih. Vozili smo se v drugem razredu, ki je na teh ozkotirnih železnicah v resnici zelo udeben. Spal nisem veliko. Vozili smo se po divjih čerih in stotekih igralcev dramskega kluba št. 1 Imena oseb v igri so bila v prejšnjih številkih. Kakor v Chicagu, je tudi tukaj napravila ta igra močen vtis. Igrana je bila zelo dobr.

V zgodnjem jutru smo stali v Mostaru. Skozi prozorno meglo, oblitko s prvimi žarki sonca, so se svetili vitki minareti, spodaj v dolini je šumela Neretva. Nepopisno lep prizor. Stali smo tam kakšne pol ure in potem zopet šli na vrekber. Hercegovina ni bogata dežela. Kot Dalmacija ali Crna gora, ima večinoma kamenita podlaja, ali kar je zemlje je zelo ravinovita in na njej raste najfinješi tobak. Gledal sem skozi okno vlaka na tista skromna polja Dubrovnika, ki je trajala do začetka sedemnajstega stoletja. Producija tobaka je pod strogo kontrolo vlad: da dobro pazijo, se vidi po številu žandarjev na kolodvorih. Počasi se pomikamo proti dolini. Trnje in grmovje izginiva in na mesto tega se začenjajo cipresi. Že se je zasvetilo more. V Dalmaciji smo.

(Dalej prihodnjic.)

BANOVČEVI KONCERTI

Koncert 4. decembra v Slov. nar. domu v Clevelandu, na katerem je pel Svetozar Banovec, je posebilo nad 600 oseb.

V nedeljo 8. decembra je Banovec pel v Calumet, Mich., v nedeljo 15. decembra pa nastopi v Milwaukeeju na prireditvi Slovenskega domu v S. S. Turn dvorani.

Na popoldanskem programu zapoje Banovec 15 pesmi. Zvezec je vprizorjan Mollierjeva komedija "Namisljen bolnik." Vstopnice na Banovčev koncert vstopnice in na predstavo zvezcer se dobre v predprodaji pri Victor Petku, v uradu "Obzora" in pri odbornikih ter članih organizacij. Sedeži popoldne so rezervirani.

Koncert "Napreja" in predstava drame "Mrak" v Milwaukeeju

V nedeljo 8. decembra se je zvest izkazalo, da "Naprej" v Milwaukeeju ostane zvest svoji himni. Lepa udeležba na koncertu popoldne, velika zvezcer, ki je bila vprizorjena drama "Mrak," dober uspeh moralno in gmočno.

Na popoldanskem programu so bili na sporednu koncertne "čeke. Spored je otvoril Victor Petek, in nastopil Heimov orkester z "Marsilejo." "Naprej" mešan zbor je zapel Pesem svobode in "Metuljka," slednjo s spremljevanjem orkestra. Ženski zbor "Naprej" je zapel Serenado s vorem levjanjem orkestra, ženski pevski zbor "Planinska roža" je zapel "Nazaj v planinski raj," ženski pevski zbor "Zarja," ki je razen prej omenjenega gostoval na tej predprodobi, pa je zapel "Lahko noč."

Marie Samonig je zapela v samopisu "Ptičko" in potem angloško "Kiss-me." Frank Puncer je zapel v samopisu "Slepea."

Razen teh je bilo nekaj pesmi donih v ponovnih nastopih. Heimov orkester je vmes zaigral overtu, slovensko koračico in vedenje slovenskih narodnih pesmi. Na večernem sporednu "Napreje" predstavo je bila tridejanska drama "Mrak," ki so jo vprizorili igralci dramskega kluba št. 1 Imena oseb v igri so bila v prejšnjih številkih. Kakor v Chicagu, je tudi tukaj napravila ta igra močen vtis. Igrana je bila zelo dobr.

"Well, že vrsto let smo se dobro imeli tega dne na zabavi kluba št. 1. Tudi letos 31. decembra gremo na njegovo veselico." "Da, tudi mi. Ampak ne pozabite, da bo letos njegova zabava v spodnji dvorani Lawndale Masonic Temple na S. Millard in 23rd St."

"Fajn, ker so dobre zvezze z vseh strani. Kakšna bo godba?"

"To pa to — godba! Vrteli se bomo kakor smo se pred 20 leti."

"Bo visoka vstopnina?"

"V predprodaji le 75c. Vzemi te vstopnice takoj."

"Ali je dvorana velika?"

"I should say! In kadar boste želeli jesti ali pititi, ne bo treba iz jemnega z užitkom, ki ga no zodovljui z užitkom.

Frank Aleš, predsednik zboru "Sava."

SLOVENSKA NARODNA ČITALNICA V WAUKEGANU.

Waukegan-No. Chicago, Ill. —

Tukajšnja Slovenska narodna čitalnica je ena najstarejših kulturnih ustanov v naseljih. Svoj lokal ima v Slov. nar. domu. Prejema vse slovenske liste v Ameriki, ki so na razpolago v čitalniških knjig. Kar redni čitalnici izvršujejo po knjigah, jim s tem sporočamo, da smo prejeli nad 40 novih knjig, ki vprašujejo po vas.

Slovenska narodna čitalnica v Waukeganu, knjižnica kluba št. 1 v Chicagu in knjižnica soc. pev. zboru "Naprej" v Milwaukee so razviale dogovor, da bodo med seboj izmenjavale tiste knjige, ki jih druga nima. Na ta način je naša v Waukeganu dobila omenjene 40 knjig. Posezite po njih. Sedaj je doba takozanih dolgih zimskih večerov, ko je za čitanje več časa. Knjige se oddajajo, kot po navadi, vsak torek od 7. do 8:30 zvečer. Na razpolago so tudi nečlanom. Vsakdo je dobrodošel!

Član, ne prezrite, da je drugo soboto v decembri leta seja Čitalnica. Tisti, ki še niste njeni člani, pridružite se ji. Čitalnica ima ime slovenska narodna in na red naj bo čitalnjec.

A. M., knjižnica.

ALI RAZPEČAVATE NAŠ KOLEDAR?

Ameriški družinski koledar je knjiga velike literarne vrednosti.

Zasluži, da jo pomagate razpečavati. Storite kolikor morete, da ga v vaši naseljini vsakdo naroči.

Najlepša in koristna božična darila so knjige.

Pošljite naročilo knjigarni "Proletarca."

Z nasveti smo vam na razpolago.

Knjige dostavimo mi na naslov, ki nam ga pošljete in poleg vaše ime z božičnim vočilom, ali pa jih pošljemo, če tako naročite, direktno vam.

Zasledujte naša priporočila o knjigah.

Eso je priobčeno v tej številki na tretji strani.

DAROVE V NOVCIH ZA BOŽIČ

pošljite svojim sorodnikom v staro domovino potom naše banke. Vsako denarino po pošljatev dostavimo v najkrajšem času in po najnižji ceni. Pošljamo jih vsak dan večje število in smo v direktni zvezi s starokrajskimi bankami.

Božični Izlet

v staro domovino smo organizirali letos z velikimi in najhitrejšimi parniki pod vodstvom skušenih spremljevalcev, ki so strokovnjaki v tem poklicu.

Vsa ta postrežba je brezplačna. Originalne cene. Za pojasnila se obrnite na

Kaspar American State Bank

1900 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO, ILL.

TISKARNA "SPRAVEDLNOSTI"

Last Češke federacije S. P.

2534-36 So. Kedzie Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 3333

"Proletar" se tiska pri nas.

Wm. B. PUTZ
Cicero's LEADING LARGEST OLDEST Florist

Cvetlice in venci za vse slučaje
5134 W. 25th St., Cicero, Ill.

Tel.: Cicero 69. Na domu Cicero 2143

HANS KIRCHSTEIGER:

Pod spovednim pečatom

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje.)

Odpri je okno. Dobrodejno mu je pihljal hladni zrak na čelo. Pod oknom je tihok pokopališče; žalostno ga gleda kamen na grobu Anke — njegove Anke; ne, ne — ne več njegove. Tega tihega govora ni razumel. Hvalil je Božega za tako grečno rešitev. Njena smrt je rešila njega; njena gomila je bila prva stopnica do časti, ki mu jo je danes izkazal škof. In z materjo leži neporojeno dete v grobu. Kakšne sitnosti bi nekoč še lahko imel s tem otrokom! Kar v glavo mu ni šlo, kako je bilo mogoče, da je bil tako neumen. V brezbojnih liberalnih časopisih je vendar tolkokrat cital o sredstvih, s katerimi se lahko prepreči take posledice.

Od okna se je vrnil k vinu. Oče je že odšel; niti slišal ni, ko mu je rekel lahko noč.

'Ne budi neumen,' je dejalo vino.

'Ne, saj nisi neumen, drugače ne bi bil sedaj župnik. Le s to Anko si storil velikansko neumnost. Pametni si, zato si najel prav staro kuharico. Ej, čuješ, nje je škof vesel, ker je že nad kanonično starostjo. Ali kuhinjsko dekle, to je pa zalo. Kaj nisi opazil, kako zanjubljeno to pogleduje? Tam ti ne bode treba sile; kar sama ti pada ljubezni pijana v objem. Le ne budi neumen!'

'Ne, ne; sedaj sem župnik,' se je duhovnik branil vinškega zapeljevanja.

'Prav zato, ker si že župnik, se ti ni treba ničesar bat. Kaplano je ljubezen nevarna. Odpira mu srca, pa mu zapira župnijska vrata. Ali z župnikom je vse drugače. Saj si bil vedno srčen v ljubezni.'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

V tem je šel mlinar precej nesigurnih korakov proti svojemu lepemu domu. Vino se mu je spravilo v noge, ali glave mu ni moglo zamagliti. Še celo izbistrito mu je razum. Sam seboj se je razgovarjal, opotekaje se: 'Vendar sem junak, da mi ni para; cesar se polotim, to se vselej dobro konča. Tudi moi fant je pameten, ali tako vendar še izdaleč ne, kakor jaz. Ako ne bi bilo mene, bi še dolgo lahko čakal na svojo lepo župnijo. Pa mislio duhovniki, da so najmodrejši! Hahaha, da se ne smejem! Smo pač mi klerikalci brez kute daleč pred njimi. Tepci pravijo, da smo sužnji farievi. Taka neumnost! Rayno nasprotno je. Haha! Seveda seveda! Popje morejo plesati, kakor živžgamo mi. Župan moram postati. Sakrament vendar! Iker sem klerikalci, mi pomagata škof in župnik, da pridem navzgor.'

Tristo vragov, sedaj sem izgubil smotko. — Ker sem klerikalci, mi plačuje šolski samostančno moko takож drago, kakor belo. Šolski šomašči morajo proč. To bode zabava! Ker sem klerikalci, morajo ravnat zunanj v šolskem svetu po moji volji. Pa če si vtephem v glavo, da plačam manj davkov, pohiti pater Hamerer, ker so ga izvolili klerikalci, ki ministru in ministeru ubogati, ker sem klerikalci. In če bi imel še enega fanta, prav bebastega, ta bi moral postati odvetnik; ampak klerikalci, pri moj — — —, to bi bile kupcije! No, naj bi bil še tako neumen, v državnih zborih bi moral priti, ha-ha — juhuju — pri nas je korajša, ker smo klerikalci. Tako, bravo! Sakr — malo da se nisem zvalil v potok. Je, to je naša sreča, da niso drugi duhovniki taki, kakor naš župnik, ki je odfrčal. Za take farje bi se zahvalil. Naka, takih ne maram. Fejl! Hudiča — aha, to je most. Pepe, pazi, da se ne zvrneš. A, servus, gospod Nepomuk, tam gori ste, pa gledate dol? Svetega Miklavža cerkvica — — — haha. Kaj, škof, si pač misli, da kapne stotak za kapljico tvoje blagoslovljene vode? Nisi dosti zgodaj vstal, gospod škof. Moj Gustel je že župnik, zdaj te ne potrebujem več. Nič se ne jezi, kadar to zoper rabim, dobij še kronico. Sakr — z nosom pa ne v hruško! Haha. Rezika je tudi še po koncu; no, veseli naj se na nocojšnjo noč. Haha, vino me je pomladilo, kakor da je trideset let izpuhtelo. Oženiti se ne smem več, gospod sin ne dovoli. Boji se, da bi prišel nov dedič za mlin. Bi bilo že mogoče, že, saj še nisem kilav. Prav ima, nič se ne treba ženiti, saj gre tudi tako. Ej, Rezika, odpri! Ampak hitro! Zunaj je že mraz. Ali je tvoje postelja gorka?' — — —

Stari župnik pa vendar ni bil popolnoma pozabljiven v svojem izgubljenem domovu.

Vubožnici je klečal dvanaest ubogih, poahljenih ljudi pred velikim razpelom in molili so rožni venec za 'svojega' župnika.

V šolski hiši je pa sedel vodja s svojo ženo ob postelji Hermančka, ki je posiljal Bogu svojo večerno molitev, ki jo je zunaj ptiček tihoprepevaje spremjal. 'Sedaj pa še tri ocenjava za našega ljubega župnika.' Oče in mati sta sklenila roke s tihoprepevajo spremjal. 'Sedaj pa še tri ocenjava za našega ljubega župnika.' Oče in mati sta sklenila roke s tihoprepevajo spremjal. 'Sedaj pa še tri ocenjava za našega ljubega župnika.'

Tega seveda ni moglo. Pač pa je zasijalo tako svetlo v sobico priprtega čevljarja in ga je tako glasno poklicalo na lepo letno jutro, da mu je moral takoj slediti.

'Kajneda, to je krasota in čudovitost,' mu je dejalo, ko je korakal polagoma ob svetlem samostanskem zidu. On pa je razumel, kajti moral je: 'Ker tvoja je moč in sila, o Bog!'

Solnce ga pa ni izpuštelo: 'Le pojdi dalje; pokažem ti starega znance. Ali ne poznaš več tega zaspanga? Ne?

breg in brez glasu izginil v reki. Trpinova smrt v vodi bi bila prav lep zaključek. Čitatelji bi odložili knjigo, pomirjeni, da je hladna voda bolj usmiljeno nego so bila mrzla človeška srca pod posvečeno obleko.

Toda resničnost piše drugače kakor fantazija in življenje je včasi bolj okrutno nego nagla smrt.

Na duhovno smrt obsojen živi še danes in je duhovni mrljič; kakor da nima naravna smrt pravice do onega, ki ga je cerkev vrgla med duševne mrlje.

Očita se cerkvi, da je nekdaj žive sežigala svoje duševne mrlje; po krivici.

Za Hercoga bi bilo dobro delo, ako bi ga bili usmiljeno sezgali, ko so ga vrgli iz svojega svetega kroga.

Nagla smrt v ognju bi bila majhna bolečina v primeri z bedo in z gladom telesa, ter z dolgom, britkim duševnim, trpljenjem.

Ali prostovoljno ni hotel umreti in ni smel, saj je še vedno katoliški duhovnik.

Solnce je že zašlo, ptiči so utihnili in samo bližnjega reka je glasno šumela. Hribi so zamejali prozorni rdečasti odsev z modro nočno haljo, menihi so že končali večerno molitev ter so sedeli v vinski pivnici ob svetilki, igraje tarok. Končno je položila noč svojo črno roko tudi na najvišje gore. Tupatam se je kazala še četverooglata svetla kropa povsem nepravilno na temnem zagrinalju; odsevala so razsvetljena okna hiš. Vodoskok v prelatovalnem vrtu je šumljal komaj slišno, sicer je bilo vse tih, kakor da bi bil ves svet začaran samosten. Zunaj na klopi je še vedno sedel župnik Hercog z rožnim vencem med okrvavljenimi prsti in s svojim Bogom v srcu. Lezel je vase bolj in bolj in truden spaneč mu je sklenil oči.

'Ne budi neumen,' je dejalo vino.

'Ne, saj nisi neumen, drugače ne bi bil sedaj župnik.'

Le s to Anko si storil velikansko neumnost.

Pametni si, zato si najel prav staro kuharico.

Ej, čuješ, nje je škof vesel, ker je že nad kanonično starostjo. Ali kuhinjsko dekle, to je pa zalo. Kaj nisi opazil, kako zanjubljeno to pogleduje? Tam ti ne bode treba sile; kar sama ti pada ljubezni pijana v objem.

Le ne budi neumen!

'Ne, ne; sedaj sem župnik,' se je duhovnik branil vinškega zapeljevanja.

'Prav zato, ker si že župnik, se ti ni treba ničesar bat. Kaplano je ljubezen nevarna. Odpira mu srca, pa mu zapira župnijska vrata. Ali z župnikom je vse drugače. Saj si bil vedno srčen v ljubezni.'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

'Pa me vsaj piši še danes, ko je dan tvoje slave. Prijetljivi temi si — sladko spiš sedaj — sanjam sladko, sanjam o časti in ljubezni. — — —'

'Daj mi miru z ljubezni — vsaj za nekaj dni — najprej precitam kupčiske oglase v priskrbi hudočnemu časopisu.'

DOPISI

Komu naj gre denar

JRZ?

Chisholm, Minn. — Čital sem v več listih priporočil dopisnika iz Cicer, Ill., glede razpolaganja imovine JRZ. Odgovornemu odboru, ki ga tvorita SNPJ. ter JSZ, svetuje, da naj razdeli preostali denar v pomoč zatiranim goriškim Slovencem. Pritožuje se, da se ta odbor na njegove sugestije neče odzvati. Skljuje se na prispevatev v fond J. R. Z. in predlaže, da se uvede med njimi glasovanje, kam naj se to imovino razdeli.

Dopisnik nič ne omenja, kje je tista organizacija, na katero se bi odbor lahko zanesel in ki bi v resničnosti pomagala vsem primorskim Slovencem, ne samo goriškim. Mar misli, naj se denar pošlje župnikom, da bodo oni osvobodili primorske Slovence, ali morda Musoliniju, da se jih na ta način odpravi?

To je vprašanje, o katerem odgovorni odbor mora misliti, kar bi bilo dopisniku lahko znano. Temu odboru vsi trenzo misleči prispetevalji zaupajo in so zadovoljni, da je ta denar v oskrbi organizacij, kakor sta SNPJ. in JSZ. Tudi smo uverjeni, da bo porabljena v pravni namen, in to takrat, kadar bo jasno, da je največ potreben in da bo največ zalegel.

Uredniku katoliškega glasila priporočam, da naj veslanosti glede tega fonda opusti. On ga ni pomagal zbirati, pač pa mu je nasploval. S svojim načinom pišanje si tudi med člani svoje organizacije, ki prejemajo glasilo, ne bi pridobil ugleda.

Še mi je v spominu, kaj je pisal v eni številki "Glasila KSKJ." mesec marca 1919. Kako grdo in ostudno je napadal predstavnike JRZ. ter njihovo akeijo za zbiranje takozvanega milijonskega

sklada. Spominjam se še, ko sva šla br. Frank Šetina in jaz pobirat prostovoljne prispevke v fond za ustanovitev federativne republike vseh Jugoslovjanov. V dveh dneh sva zbrala \$540.18. — Ljudje njegovega kopita (taki, kot je urednik omenjenega glasila) so naju grdili in obrekovali na vse načine. Bilo jim je žal, ker sva bila uspešna. Bili smo napadani tedaj in se danes se napada upravo, medtem ko puste one organizacije in odbornike, ki so razmetali denar njihovih fondov, primiru. Le pomislite, koliko denarja je jugoslovanski delavec prispeval v razne svrhe. Ne bom jih naštreljal, kajti kdor se zanima, mu je znano. Računa ne dobiti od njih nikoli, kako so nabранi vstopni porabili, medtem ko je JRZ. svoje račune objavljalo v listih in tudi sedanj odbor jih objavlja načrta. Vsaké leto. Tam, kjer bi imeli vzrok kritizirati in vpraševati, molče, zaletavajo pa se ob sklad JRZ., ko vsi dobri veni, kje in kako je ta denar naložen. Pravijo, da je v "nevarnosti", pa ga hočejo "rešiti." Namigujejo to in ono, zato ker jim dotičnici, ki z njim upravljajo, niso ljubi. Če pa bi tulli tako kakor oni, pa bi bilo all right.

Zaključna konvencija JRZ. je posebno resolucijo poverila preostalo imovino JRZ. v upravo S. N. P. J. in J. S. Z. Vsaka teh dveh organizacij mora imeti v povrjenju JRZ. tri odgovorni člane.

Nasprotnikom rečem: Roko proč! Mi odboru zaupamo in kadarno čas ugoden, bo ta denar tudi koristno porabljen. Če pa se bi to ne zgodilo, bomo že mi skrbeli, da se bo odbor ravnal po naših željah, in to bomo dosegli brez vaše pomoči. Frank Klun.

ALI RAZPEČAVATE NAŠ KOLEDAR?

Ameriški družinski kolendar je knjiga velike literarne vrednosti. Zadružni, da jo pomagate razpečavati. Storite kolikor morete, da ga v vaši naselbini vsakdo naroči.

IMENIK ZASTOPNIKOV "PROLETARCA"

CALIFORNIA.

Los Angeles:

Frank Novak.

San Francisco:

Joseph Koenig,

Peter E. Kurnick.

COLORADO.

Created Butte:

Ant. Slobodnik.

Pueblo:

Fr. Boleskar.

Somerset:

Anton Majnik.

ILLINOIS.

Chicago:

Frank Zaitz,

Fr. Udovich,

Fr. Bachina,

Chas. Pogorelec,

Anton Andres.

Gillespie:

John Kainz.

La. Salle:

Frank Martinjak

in Leo Zovnik.

Mascoutah:

John Biskar.

Nokomia:

Steve Milavec.

Pullman:

John Jereb.

Springfield:

Jos. Ovca,

John Goršek.

Stanton:

A. Avsec.

Virden:

Frank Stempihar,

Fr. Il-

sich.

Waukegan:

In No. Chicago:

Frances

Zakovsek.

INDIANA.

Indianapolis:

Jos. Golob.

Universal:

Vinc. Verhovnik.

KANSAS.

Arma:

Martin Gorenec,

Anton Sular.

Gross:

John Kunstelj.

Mulberry:

Joseph Pillich.

West Mineral:

John Marolt.

MICHIGAN.

Detroit:

R. Potocnik,

Fr. Oblak,

J. Vitez,

Jos. Klarich,

Peter Kisovec,

Jos. Klančnik,

Jos. Močnik,

Frank Cesen.

Trausik:

Frank Žagar.

MINNESOTA.

Buhl:

Max Martz.

Chisholm:

Frank Klun.

Deluth:

John Kobi.

Ely:

John Teran.

Eveleth:

John Benchina.

MONTANA.

Klein:

A. Miklč.

Red Lodge:

K. Eranožnik.

NEW MEXICO.

NEW YORK.

Gowanda:

James Dekleva.

Little Falls:

Frank Gregorin,

Fr. Petrusa.

OHIO.

Bridgeport:

Jos. Snay.

Barberton:

John Jankovich,

Lorraine

Frank.

Cleveland:

John Krebelj,

Anton Jan-

kovich.

Collinswood:

Frank Barbč in Henry Stanich.

Conneaut:

Joseph Sedmak.

Girard:

John Kosin,

John Tancek An-

ton Dobrovolec.

Glencoe:

Albina Kravanja.

Kensmore:

Frank Kocjančič.

Lisbon:

J. Bergant.

Maynard:

Andy Zlatoper.

Neffs:

J. Mauri.

Newburgh:

Jos. Lever.

Warren:

Fr. Modic.

West Park:

Paul Slabe.

PENNSYLVANIA.

Acosta:

Geo. Kristell.

Aliquippa:

Geo. Smrekar.

O JUBILEJNIH SLAVNOSTIH, ZADRUŽNISTVU IN DRUGEM.

No. Chicago, Ill. — Waukegan-sko društvo "Sloga" št. 14 SNPJ. je 28. nov. proslavilo svojo in jednotno 25-letnico v veliko priredbo v Slov. nar. domu. Posetili so jo tudi mnogi znanji člani ter predstavniki društva SNPJ. in drugih. Predstavljena sta nam bila obe ustanovitelji. John Mahnič je aktiven član tukralj. št. 14 vseh 25 let, Jos. Mihelich, tudi ustanovitelj, pa živi 350 milij daleč od tu, v Blufordu, Ill., a je vso-eno prišel na slavnost. Mož je bil zelo ginjen, in ko je bil predstavljen, da napravi nagovor, je dejal, da ne more povedati tega. Danes. V 25 letih, od kar ga je bilo tu, se je v Waukeganu in med Slovenci v splošnem veliko spremeniло. Mlado društvo, ki ga je zapustil štiri meseca po ustanovitvi, se je razvilo v eno najmočnejših in najnaprednejših v SNPJ.

Program je bil obširen in lep. Ob zaključku smo videli na odrnu prizor, kakršni so se tiste čase dogajali v marsikateri naši družini. Besedilo zanj je priredila zelo posrečeno Anna Mahnič in je s tem pokazala, da ima zmožnosti tudi za taka dela.

Waukegansko žensko društvo "Moška Enakopravnost" pa je imelo slavnost 20-letnice v nedeljo 8. decembra. O njih je gotovo kdo podrobnejje poročal, kakor je o slavnosti društva št. 14.

Društvo "Moška Enakopravnost" št. 119 SNPJ. je eno najnaprednejših, kar je dokazalo v številnih akejih. Npr., tekmo prešle stave premogarjev so članice tega društva storile v odpomočni akeiji izredno veliko. Zaveda se, da je delavstvu potrebna izobražba, da smo mi pionirji tistega gibanja, ki kleše pot v družbi, katera bo bazirala na pravčnosti do onih, ki so danes zatirani in izkoriscani. Če to spoznamo, morame biti ponosni, da pripadamo s svojimi aktivnostmi v tisti del organiziranega delavstva, ki lahko po vsej pravci nosi glavo pokonei. Vse to, kar sodrži, je dober prijatelj in zaveznik fajmoštra, imenovan tiste, ki ne hodijo k službi božji, prase. S tem lepim nazivom jih seveda ni pridobil za cerkev. Fajmošter je svojega apostola pač zelo slabo naučil.

John Terčelj, organizator.

Vstopnina v predprodaji je 75c, dali potegniti, misleč da izrabljajo. Nabavite si vstopnice sedaj. Ako jo druge, pa zakrivajo svojo uro, ne pridele v uradu "Proletarca" ali pa pri tajniku klubu Petru Berniku.

Med članicami je že sedaj razpoloženje, ki oznanjuje, da bodo poskrbele za oglašanje in prodajo vstopnic v toliki meri, da bo dvorana napolnjena. "Nada" je že imela na svojih veselicah polno dvorane, in to v tak dvorani, kot je npr. Češko-ameriška, ki je ena največjih na zahodni strani. Če so članice upoštevale prejšnja leta, ni vstopnila, čemu ne bi tudi prihodnje leta.

Vstopnice v predprodaji so samo 50c, pri blagajni bodo 75c. Dobite jih pri članicah in prirediljih društva "Nada". Pazite na naša prihodnja naznanila.

Članica.

POZIV ČLANSTVU KLUBA ST. 118 J. S. Z.

A Jugoslav Weekly
Devoted to the Interest
of the Workers.
Official Organ of
Jugoslav Federation, S. P.

NO. 1161

Published Weekly at
3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL., DECEMBER 12th 1929

Telephone:
Rockwell 2864

VOL. XXIV.

BAD TIMES AHEAD?

While the Wall Street crash of itself did not directly measure or directly effect the industrial productivity of America in a rough and ready way such a crash is usually something of a barometer to indicate rainy days ahead. More significant signs are the great decrease of building contracts and the laying off of thousands of men in the automobile and steel industries. The textile mills of North and South Carolina which have been almost killing their workers by twelve hour day and night shifts are now reported to be preparing almost to kill them with unemployment. In South Carolina the employers are planning a four day week—at the employees' expense, of course. And there is no unemployment insurance to mitigate the suffering!

In Detroit at the very time Henry Ford was spending hundreds of thousands of dollars on his Edison celebration he laid off, it is reported, 30,000 workers in his plants. Even more have since been laid off—at least temporarily. They won't be helped by his promised raise in wages! For them this exponent of the much heralded "new" capitalism did nothing. Let them shift for themselves. Lucky for Henry Ford that men aren't mules. Mules couldn't be turned loose like that.

MARGINAL GAMBLING

The magnitude of the Wall Street crash and the extent of the suffering it caused was largely due to marginal trading which we have repeatedly argued should be curbed even under capitalism for the good of the little gamblers themselves and of the country at large. Wall Street doesn't make wealth. It takes it out of the profits of speculation on a rising market, out of very high rates of interest and dividends when stocks in prosperous companies go far down. Either way the big boys win at the expense of the little boys on the street and both win at the expense of those whose labor with hand and brain creates the real wealth. We cannot end stock speculation until we get socialism instead of capitalism. We can by taxation or otherwise check some of the ravages of the recent gambling mania.

One Side of the Picture

Reactionary forces appear to be in the saddle in many American institutions of higher learning.

At the University of Maine last June an honor student was denied his diploma because he was conscientiously opposed to taking military training.

At Boston university a woman faculty member of the school of religion was dropped on a pretext of reorganization of the department. Since all her causes were retained, it became apparent that the real reason behind her dismissal was the social opinions she held. A believer in race equality, she organized a club among the students which included both Negroes and whites. She also encouraged discussion on Socialism in her classes.

At the University of Minnesota a colored student was prevented from registering in the school of nursing because of her race, an action which was rescinded only after pressure was brought to bear by the National Association for the Advancement of Colored People.

—The World Tomorrow.

WE GIVE UP

The National Defense Magazine is the official organ of the National Patriotic Assn. and other organizations interested in militarism. It attacks all good citizens who are opposed to militarism and standpatter, and it is printing a series of articles in which it represents such advocates of peaceable methods as Harry W. Laidler, Norman Thomas, Paul Blanshard and Roger Baldwin as favoring bloody revolution. It sets itself up as a judge of the patriotism of others.

And then it announces that Mr. William B. Shearer—the man who is suing the battleship builders for the money he claims to be due to him for his services at the 1927 naval conference at Geneva and whose activities caused Hoover to demand an investigation—is billed to make an address under the auspices of the National Patriotic Assn.! It invites its readers to attend and says, "You are assured of an intensely interesting and informative discussion of international naval affairs."

It's no use. No one but a humorist of the caliber of Mark Twain could write the editorial which this deserves.

In the old days when slavery was the basis of the South and the politicians spoke of "the South", they always had in mind that small part of the population that ruled the South. When corporation magnates enjoy big dividends today we are also informed that the "nation" is "prosperous". Are you a part of the nation?"

Truth & Justice

SPEND MONEY TO IMPROVE LIFE, NOT TO DESTROY IT

If the federal government were to contribute one-third of the funds required to pay old age pensions throughout the United States, says Hamilton Fish, the cost would not exceed that of two modern battleships. And if Uncle Sam were to pay one-half the bill, it would not cost him more than three modern battleships.

That idea won't appeal to war fans, but it will appeal to sane people. War fans are hysterical and not properly classified among the sane. Cut out the militarism and pension the aged.

It will cost more, of course, when the pensions are raised to a higher figure, as they undoubtedly will be, in time. In fact, there will come a time when all aged men and women will receive pensions high enough to afford them a good living. This could very readily be done, and never be felt, by eliminating some of the wastes of capitalism.

New Yipsel Director Takes Office

Frank J. Manning arrived in Chicago this week to take up his new duties as Executive Secretary of the Socialist Party of Cook County and National Director of the Young People's Socialist League. Manning came here from Cleveland, where he recently conducted the municipal campaign of the Socialists in that city. He first attained prominence as the leader of the New Bedford textile strike in 1928. Immediately after the strike he organized the New Bedford Labor Party which elected seven city councilmen. As the Socialist candidate for Congress from the New Bedford District he made a surprising and impressive showing.

Upon his arrival at the National office Manning issued the following statement:

"The Young People's Socialist League looks to the Socialist Party for the fullest co-operation in its efforts to organize American youth. The Socialist and Labor movement must have some vehicle to prepare young people for intelligent service. This is the important task of the Y. P. S. L. Socialist Party locals throughout the country can render invaluable aid by taking an interest in existing Y. P. S. L. circles and by organizing new circles in districts where none exist. The national director of the Y. P. S. L. will be happy to work with comrades in the Socialist Party who realize what a strong Y. P. S. L. means to the future of our movement."

"We look forward with great enthusiasm to our coming convention in the Rand School at New York City on December 27, 28 and 29. This will be the rallying point for our new period of activity and growth. At this convention plans will be made for an intensive organization drive and for the preparation of new literature which will especially appeal to young workers and students."

"With the growing realization of the necessity for the development of Young People's Department and the great increase in the number of young people joining the party, we have good reason to express confidence for the future."

Helen Keller's Dream

Helen Keller says it would be wonderful if someone would make it possible to have national weekly newspaper in Braille for the use of the blind.

It is a very modest request. Such a weekly could give the news in brief form, national and international. By leaving out the slush, it could give everything of value that appears in the daily papers. Many books have been done in Braille, and are a joy to the blind, but they should have the paper too. There is ample money in this rich country to do it, if the funds can only be coaxed from the hiding places where they merely afford luxury for the overfed.

In England there is a weekly edition of the London Daily Mail printed in Braille, while in Japan the Osaka Mainichi, a daily paper, prints a daily edition in Braille. Shall the United States limp along behind other countries as usual? Let Helen Keller's dream come true.

A REAL CRITIC.

Host — "How did you like the quartet?"

Guest — "Very well, but it would have sounded even better with a larger number of performers." — Lustige Kolner Zeitung, Cologne.

The Prospect's Good.

Ethel — And do you think he will love me even more when we are married?

Mabel — O, sure! Why, he is just crazy about married women, my dear. — Life.

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

Cook County Socialists have arranged a rally and banquet in honor of their newly selected secretary, Comrade Frank J. Manning, for Sunday, December 15, at 6:30 p. m. Gwirtz's restaurant at 3145 West Roosevelt road will be the scene of festivities. Florence Curtis Hanson, secretary of the American Federation of Teachers, will speak. Reservations are \$1 per plate. They can be made at the county office at 2653 Washington boulevard or at the office of Proletarian.

Cook County sorely needs a new leader and we have hopes that Manning may be just the necessary fill-in.

In his past experiences as leader of the New Bedford strike and as organizer of the New Bedford Labor Party, which elected seven labor councilmen, should prove beneficial in his efforts to rebuild our party in Cook County. Every local member and sympathizer should pitch in and give

Mr. Manning a hand in the work. We hope that our friends will turn out in big numbers to greet him.

And on Tuesday evening, December 31, we will expect you to be among the crowd that will fill the lower hall of the Lawndale Masonic Temple. Put on your glad rags, for Johnnie Kochevar and his crew will make you feel gay. When the clock strikes twelve we will expect you there to shake hands for the greetings which are due you.

New York Socialists are at it with all the vim and vigor. The latest reports show that a citywide campaign has been launched. We feel positive that New York's leaders have the aggressiveness and the ability to put over the present membership campaign, as they have put over the past few election campaigns. We would like to see Chicago awaken and come back into its own as it had been in the past.

Brains Defy the Years

"Brains do not grow old, but become impaired by disease and abuse," said Dr. Frederick Tilney, professor of neurology at Columbia University.

He declared that "no evidence thus far deduced is sufficient to convince us that there is such a thing as a strictly old brain. The brain in aged people may present certain changes from disease, but these are incident to many pathological assaults upon the tissues, sustained during life, which in some individuals more and in others less are, in all alike, the consequences of infections, indiscretions, or other morbid influences. A brain is not necessarily senile simply because it is 95 years old. Its possessor may be active and alert in the business of life. But if such a brain bears in addition to its burden of years the effects of disease, it is sure to give proof of failing function in direct proportion to the gravity of the pathological lesions. Old age of the brain is much more often the result of disease than of some inherent aging process."

THE MOURNING AFTER

The Big American Farce

By James Oneal

When an institution, an organization, a movement or a set of ideas reaches the stage when it is generally laughed at, it is approaching the period of extinction. It can stand persecution or serious criticism but it withers when the humorists use it as a punching bag.

Thirty years ago the two major parties were considered as honest opponents by most people although they were already being laughed at by a few wits. Today there isn't a journalist or humorist with a reputation to preserve who regards the two parties seriously. They are too close to the parties. If they were to insist on any serious differences between the parties the statement itself would be considered an attempt to be funny.

These observations will introduce the reader to a serious article by Silas Bent in the November number of Scribner's magazine in which he asks, Will the Democrats Follow the Whigs? The following is a paragraph on the party of Smith and Raskob and the southernbourbons.

"Perhaps it is hardly to be expected that a party will show homogeneity when it is composed of Protestant southern planters and industrialists, western farmers, eastern unionized laborers, Catholic Tammany, a Catholic machine in Boston and other odds and ends. Consider, if you will, the origin of the Whigs from anti-Masons, John Quincy Adams followers, henchmen of Henry Clay, advocates of a national bank, nullifiers, states' rights men and tariff men, with nothing in common save a hatred of Andrew Jackson and all he stood for."

The article has special significance considering that Bent himself is a Democrat. He goes on to show that on some issues the two parties since the Civil War have exchanged places and that under a gradual transformation since that period both march under banners that are identical. He asks the following questions:

"What has become of a tariff for revenue only in the light of the 1928 Democratic platform? "All of us are protectionists now." What has become of defiance of special rights for capitalism in industry in a party which has been handed over to the Raskobs and Baruchs? What has become of the fight on a central United States bank in the party which passed the federal reserve act, setting up 12 central banks instead of one?"

If the indictment of his own party is severe it is equally severe of the Republican party, for when the latter takes the former as a serious opponent it becomes funny. There is nothing to oppose and nothing over which the two parties disagree. Each wants the offices, to be sure, and they fight for the offices, but this does not constitute a difference in aims. In fact, it merely shows that aims do not differ.

It should not be forgotten that Raskob, a Republican, found no more difficulty in taking over the management of the Democratic party than he does in changing his shirt for the opera. The Democrats endured no painful experience when this Republican moved the party into the General Motors building. The Republicans during the campaign last year did not once dwell upon this transaction as being inconsistent but accepted it as a matter of course.

From all the evidence one marvels why it is that so many voters permit themselves to be herded into the two camps to fight each other. There isn't anything promised by Republicans that they cannot get through the Democrats and nothing that is promised by the latter that they cannot get through the former. Why have a row about it? If we want to fight over something let's have something over which to fight.

The Real Crooks

Here is an example how frenzied finance is handling the people's hard-earned money. Losses to customers of the New York Bankers' Capital Corporation and its affiliated corporations, now under investigation for fraud for selling stock securities, will run between \$6,000,000 and \$10,000,000, it was announced by Deputy Attorney General W. H. Milholand.

The \$21 dividend which the Capital Corporation declared last January, and which led stockholders to expect dividends of 42 per cent a year, was paid out of capital and at a time when the corporation was not making money, United States Attorney Charles H. Tuttle said.

The corporation, which has clients in many States, was petitioned into receivership November 4, and a week later creditors filed a petition in involuntary bankruptcy.

Books and records of the corporation, including some of the Bankers' Capital Company of Connecticut, of which E. J. Sturges, former Connecticut State Banking Commissioner, was head, have been seized.

Sixty to 80 per cent of the business of the Bankers' Capital Corporation was in securities of corporations promoted by it, and by the companies connected with it.

No doubt there are hundreds of similar concerns who fraudulently and criminally dispose of the people's savings.

But it's business! Anything that can be labeled as business is O. K. until the fraud is exploded.

—St. Louis Labor.

SOCIALISTS MAKE GOOD.

The Reading Labor Advocate, speaking for the Socialist administration in Reading, Pa., says:

"Having lived as workers all their lives, the Socialist officials are determined to make the workers' dollars go as far and do as much as possible. When the workers of county, state and nation place all political power in the hands of real working class representatives, the laws of the land will be used to give workers the full reward of their labors. The things the Socialists talk about, Socialists will do."

INDISPENSABLE!

There is no half-way abiding-place between absolute peace and absolute militarism.—J. Ramsay MacDonald.